

Wubba Lubba Dub Dub

ԱՐԴԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

ՄԱՏԵՆԻԿ

**Երրորդ
դասարանցիների
մաթեմատիկական գիրք-փեյր
Երրորդ մաս**

Նկարիչ
Շամիր Շահիրյան

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԼՈՒՍԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ
«ՆՈՐ ԳՊՐՈՑ»
Իրատարակչություն
ԵՐԵՎԱՆ 1996

ԿԱՔԱՎ

Մշակումը՝ Արուսյակ Սահակյանի

Խոպոտ ձայն ունեցող ու ականջ չունեցող քոչունները չէին սիրում կարմիր կտուցով ու կարմիր տոտիկներով Կաքավին, որն օրնիբուն ման էր գալիս արտերում ու երգում: Նախանձից նրանց ձայնն ավելի էր խոպոտվում: Մի օր հավաքվեցին ու զնացին Արծիվի մոտ գանգատ.

- Թագավորն ապրա՞ծ կենա, էդ Կաքավը՝ անգործ-անբան, ամբողջ օրը երգում է, չի քող-նում, որ քո հրամանները լսենք:

Արծիվն էլ երգի հետ գլուխ չունեի և հրամայեց.

- Կաքավին ասեք՝ քող էլ չերգի:

Կաքավը լռեց:

Արտերը սպասեցին, սպասեցին Կաքավի երգին, բայց Կաքավն էլ չէր երգում: Արտերը կարտեցին Կաքավի երգին ու խնդիրքի զնացին Արծիվ քագավորին.

- Թագավորն ապրա՞ծ կենա, կարմրակտուց, կարմրատոտիկ Կաքավը կա, բայց նրա երգն էլ չկա. մեր հասկերը չեն քաղցրանա:

Արծիվն ասաց՝ քող երգի՛:

Բայց Կաքավն արդեն մոռացել էր իր երգի խոսքերը, միայն մեկ բառ էր հիշում.

- Կըղա՛, կըղա՛:

Մի երկու բառ էլ արտերն էին հիշում.

Կաղ-կըղա՛, շաղ-կըղա՛:

Փորձի՛ր բացատրել այս արտահայտությունները (դարձվածները).

ականջ չունենալ

զանգատ զնալ

երգի հետ գլուխ չունենալ

խնդիրքի զնալ

Նկարագրի՛ր և նկարի՛ր Կաքավին:

Բնութագրի՛ր մյուս քոչուններին:

Ո՞ր հատվածով կհաստատես քո կարծիքը, գրի՛ր այդ հատվածը:

Գրի՛ր այն հատվածը, որտեղ խոսվում է արտերի մասին:

ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ ԱԻԴԱ

«ՄԱՏԵՆԻԿ»

մայրենի գիրք-փեքր

երրորդ դասարանցիների համար

երկրորդ մաս

88 էջ, ԵՐ. 1996

© «ՆՈՐ ԳՊՐՈՑ»

հրատարակչություն, 1996

ՄԱՏԵՆԻԿ

Երկրորդ
դասարանցիների
համար
մասնակցությամբ

ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ Է

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԼՈՒՍԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ
ԿՐԴՄԻՑ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԼՈՒՍԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ
ԿՐԴՄԻՑ

Պատմի՛ր՝ ինչի՞ մասին էր երգում Կաքավը:

Ի՞նչ կլինի, եթե ոչ մի թռչուն չերգի:

Գիտե՞ս, որ...

Կաքավը գեղեցիկ, աղավնուց խոշոր թռչուն է: Նրա ոտքերը, կտուցն ու կոպերը կարմիր են, մարմինը՝ մոխրագույն: Հոնքերի շուրջը սև գիծ կա, որը հասնում է մինչև ականջները: Կաքավների քաշը 350-800 գրամ է: Չվող թռչուններ են, ուշ աշնանը ոչ մեծ երամներով չվում են տաք երկրներ:

Կաքավի շատ տեսակներ կան: Հայաստանում բնակվում են քարակաքավն ու մոխրագույն կաքավը:

Քարակաքավն ապրում է ժայռոտ, քարքարոտ վայրերում: Մյուս կաքավներն իրենց բները սովորաբար հյուսում են գետնին, քարերի մեջ, քփերի տակ, լավ ծածկում են, քոդարկում:

Մայիս-հունիս ամսերին մայր (էգ) կաքավը 10-25 ձու է ածում, թուխս նստում: 23-25 օր հետո ձվից դուրս են գալիս նուրբ, շատ փոքրիկ ձագեր: 1-2 օր հետո նրանք արդեն ոտքի են կանգնում: Շուտով այդ ձագերը ինքնուրույն են ապրում:

Կաքավները շատ չեն թռչում, կյանքի մեծ մասն անցկացնում են արտերում ու դաշտերում: Գեղեցիկ, հպարտ քայլվածք ունեն: Հայաստանում կաքավի անունով նույնիսկ տեղանուններ կան՝ Կաքավասար, Կաքավաձոր, Կաքավաբերդ:

ԿԱՔԱՎԻ ԵՐԳԸ

Մշակումը՝ Հ.Թումանյանի

Արև բացվեց թոյս ամպերեն,
Կաքավ թռավ կանաչ սարեն,
Կանաչ սարեն՝ սարի ծերեն,
Բարև բերավ ծաղիկներեն:
Միրունի՛կ, սիրունի՛կ,
Միրունի՛կ, նախշուն կաքավիկ:
Ըն թույն հյուսած ծաղիկներով:
Շուշան, նարգիզ, նունուֆարով:
Ըն տեղ լցված ցող ու շաղով,
Ընես - կելնես երգ ու տաղով:
Միրունի՛կ, սիրունի՛կ,
Միրունի՛կ, նախշուն կաքավիկ:
Ըն քե փափուկ ու խատուտիկ,
Պստիկ կտուց, կարմիր տուտիկ,
Կարմիր-կարմիր տուտիկներով
Կշորորաս ճուտիկներով:
Միրունի՛կ, սիրունի՛կ,
Միրունի՛կ, նախշուն կաքավիկ:

թոյս - մուգ, սև, սևուկ
տաղ - երգ, ռոտանավոր
խատուտիկ - պուտ-պուտ, պտավոր

Գրի՛ր բաց թողնված բառերը.

ա. Արև բացվեց _____, ամպերեն,

Կարավ թռավ _____ սարեն:

Քո թև փափուկ ու _____

_____ կտուց, _____ տոտիկ:

բ. Քո տեղ լցված _____ ու _____

Քնես-կելնես _____ ու _____

Գրի՛ր և նկարի՛ր քեզ դուր եկած բառատողը:

Նկարագրի՛ր կարավին՝ ըստ բանաստեղծության:

Նկարագրի՛ր կարավի բույնն՝ ըստ բանաստեղծության:

Գրի՛ր բանաստեղծության ամենագեղեցիկ երկտողը:

Փորձի՞ր ինքդ գովել կարավի՞ն:

արժեքները որտեղից են առաջանում?

արժեքները որտեղից են առաջանում?

արժեքները որտեղից են առաջանում?

արժեքները որտեղից են առաջանում?

արժեքները որտեղից են առաջանում?

արժեքները որտեղից են առաջանում?

արժեքները որտեղից են առաջանում?

արժեքները որտեղից են առաջանում?

արժեքները որտեղից են առաջանում?

արժեքները որտեղից են առաջանում?

արժեքները որտեղից են առաջանում?

արժեքները որտեղից են առաջանում?

արժեքները որտեղից են առաջանում?

արժեքները որտեղից են առաջանում?

արժեքները որտեղից են առաջանում?

արժեքները որտեղից են առաջանում?

Վարդը

Վ. Գյոթե

թարգմանությունը՝ Հ.Թումանյանի

Փոքրիկ տղան մի վարդ տեսավ,
Տեսավ մի վարդ դաշտի միջին.
Վարդը տեսավ, ուրախացավ,
Մտախի վագեց սիրուն վարդին,

Միրուն վարդին, կարմիր վարդին,
Կարմիր վարդը դաշտի միջին:

Տղան ասավ.- Քեզ կպոկեմ,
Այ կարմիր վարդ դաշտի միջին.
Վարդը ասավ.- Տե՛ս, կծակեմ,
Որ չմոռնաս փշոտ վարդին.

Փշոտ վարդին, կարմիր վարդին,
Կարմիր վարդը դաշտի միջին:

Ու անհամբեր տղան պոկեց,
Պոկեց վարդը դաշտի միջին.
Փուշը նրա ձեռքը ծակեց,
Բայց էլ չօգնեց բնրուշ վարդին.

Բնրուշ վարդին, կարմիր վարդին,
Կարմիր վարդը դաշտի միջին:

Շարունակի՛ր պատմել բանաստեղծությունը.

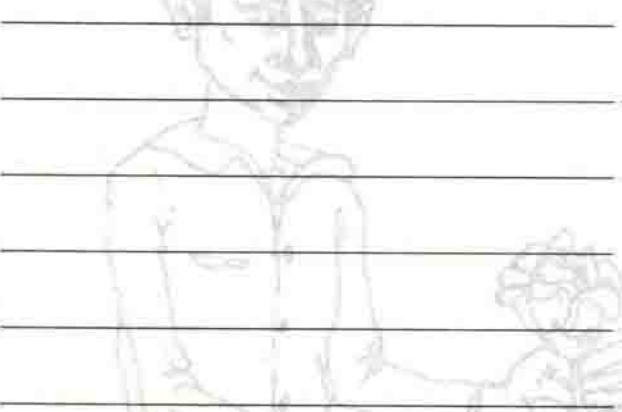
Փոքրիկ տղան դաշտում մի վարդ տեսավ ու շատ ուրախացավ:

Ինչպիսի՞ն է վարդը այս բանաստեղծության մեջ.

_____ վարդ _____ վարդ

_____ վարդ _____ վարդ

Գրի՛ր և նկարի՛ր քեզ դուր եկած հատվածը :

Ի՞նչ գույն կընտրես ամբողջ բանաստեղծության համար. ինչո՞ւ:

ԱՂԲՅՈՒՐԸ

Հ.Թումանյան

Մարի լանջին, ժայռի տակ,
Ջուր էր բխում սառնորակ
Ու ցրվելով խոտերում
Իգուր ճահիճ էր դառնում:
Նրա առջև մի խոր գուշ
Շինեց հովիվն ու անուշ
Խաղ ասելով նա տարավ,
Ջրեց հոտը իր ծարավ:
Պախսեն անցավ էն սարից,
Շոգից հանած չոր լեզուն,
Կուշտ-կուշտ խմեց աղբյուրից,
Ապա նայեց նա Աստծուն:
Անցվորն եկավ տոթակեզ,
Մառն աղբյուրին որ հասավ,
Գլխարկն առավ ու չոքեց.
Խմեց, սիրտը հովացավ:
Ու տվավ իր օրհնանքը
Անցվոր մարդը էն բարի.
«Քո շինողի օր - կյանքը
Ջրի նման երկարի՛...»:

պախսրա - եղնիկ

տոթակեզ - շոգից այրված

գուշ - աղբյուրի առջև դրվող տաշտ կամ սարքված հարմարանք, որի մեջ լցվում և հավաքվում է ջուրը

Գրի՛ր այն բառերն ու արտահայտությունները, որոնք բանաստեղծության մեջ փոխարինում են սրանց.

շատ սառը

զրոյան հասնող սառը քամի

դուրս հոսել

տարածվել

երգել

շոգից այրված

Բանաստեղծության մեջ ինչպիսի՞ն են՝ գուշը, հոտը, ջուրը, անցվորը, աղբյուրը.

Նմուշ՝ անուշ խաղ

_____ գուշ

_____ հոտ

_____ ջուր

_____ անցվոր

_____ աղբյուր

Դո՛ւրս գրի՛ր այն հատվածը, որտեղ խոսվում է հովվի անուշ խաղ ասելու մասին:

Բանաստեղծության n-ր տողը կրճարես որպես վերնագիր:

Գրի՛ր քեզ դուր եկած քառատողը:

Պատմի՛ր բանաստեղծությունը:

Բանաստեղծությունից դո՛ւրս գրի՛ր օրհնանքը և ուրիշ օրհնանքներ գրի՛ր:

ԱՂՎԵՍԻ ԲԱՂՆԻՔԸ

Ս.Օրբելյան

Ամռանը Ղափանում շոգ է լինում: Ամեն հանգստի օր բնակիչները գնում են քաղաքից դուրս՝ Խուստուփ լեռան անտառոտ ու գոլ փեշերին հանգստանալու:

Մի անգամ Ղափանի նշանավոր որսորդ Արշակի հետ գնացինք գետի ափին ժամանակ անցկացնելու: Մեզ հետ կարք էինք վերցրել, մտադիր էինք ձուկ որսալ:

Կեսօրին մտանք գետը. ե՛ր լողանում էինք, ե՛ր ձուկ բռնում: Մեկ էլ Արշակը ինձ ձեռքով նշան տվեց և ջրից դուրս գալով՝ քաքնվեց քփերի մեջ: Ես էլ դուրս եկա ջրից և կուզեկուզ մոտեցա նրան:

- Դեպի գետը մի աղվես է գալիս, ա՛յ, ա՛յ, մտավ ծառի տակ,- ասաց նա շշուկով:

- Երևի շոգից ծարավել է:

- Չէ՛, էստեղ ուրիշ բան կա, պառկի՛ր...

Աղվեսը քայլում էր շատ զգույշ, շուտ-շուտ՝ կանգ առնում: Առջևի մի ոտքը բարձրացրած ուշադիր լսում էր, չորս կողմը նայում ու նորից շարժվում դեպի գետը:

- Չշարժվե՛ս, քող կարծի, քե մենք քնած ենք,- ականջիս շշնջաց Արշակը:

Աղվեսը հասավ գետին, նորից ուշադիր նայեց չորս կողմը, առջևի ոտները դրեց ջրի մեջ ու նորից ականջ դրեց շրջապատի ձայներին:

- Իսկ ինչո՞ւ ջուր չի խմում, Արշակ,- շշնջացի ես:

- Ինչպես երևում է, նա էլ է լողանալու եկել:

- Շատ հետաքրքրական է տեսնել նրա լողանալը:

Աղվեսը մեր խոսակցությունը չէր լսում, գետի ձայնը խանգարում էր: Վերջապես համոզվելով, որ իրեն տեսնող չկա, աղվեսը մտավ գետը, գլուխը և մարմնի առաջին մասը մացրեց ջրի մեջ: Քիչ հետո միայն վեր ցցած դնչի ծայրն էր երևում և մեկ էլ պոչը:

- Հասկանո՞ւմ ես, թե ինչ գործի է, - շշուկով հարցրեց ինձ Արշակը:

- Ի՞նչ:

- Մարմնի վրայի միջատները, ջրին չդիմանալով, գնում, հավաքվում են պոչի վրա: Ախտահանում է իրեն...

Իսկ աղվեսը, մարմինը ջրի մեջ, պոչը՝ ջրից դուրս, կանգնել է:

Քիչ հետո նա մարմինը դուրս հանեց ջրից, իսկ պոչը սկսեց քարշ տալ ջրի մեջ:

- Հասկացա՞ր, թե ինչ է անում, - նորից հարցրեց Արշակը:

- Ի՞նչ:

- Պոչի վրա հավաքված միջատները ջրին է տալիս:

Իր թավամազ պոչը ջրում մաքրելուց հետո աղվեսը դուրս եկավ գետից՝ իրեն անհանգստացնող միջատներից ազատված, և մտավ Գեղանուշ գյուղի դաշտը: Երբ հրացանս մեկնեցի նրա կողմը, անվանի որսորդը բռնեց իմ թևից:

- Չկրակե՛ս, գնում է դաշտերը մկներից մաքրելու:

Ղափան - այժմ՝ Կապան, քաղաք՝ Հայաստանում

նշանավոր - հայտնի, բոլորին ծանոթ, անվանի

ախտահանել - մաքրել

Փորձի՛ր բացատրել.

ժամանակ անցկացնել _____

ձեռքով նշան տալ _____

ականջ դնել _____

Լրացրո՛ւ.

Խուստուփ լեռան _____ ու _____ փեշեր

_____ որսորդ Արշակ

Հասկանո՞ւմ ես, թե _____

Իր _____ պոչը ջրում մաքրեց

Այս պատմվածքում աղվեսը ինչպիսի՞ն էր. ընդգծի՛ր ճիշտ պատասխանները.

ա) զգույշ	դ) խորամանկ
բ) վախկոտ	ե) կատաղած

Պատմվածքից դո՛ւրս գրիր կարծիքդ հաստատող տողերը:

Պատմի՛ր՝ աղվեսն ինչպես էր ախտահանում իրեն:

Ականջիդ օ՛ղ արա.

Օձի կծածը պարանից էլ է վախենում:

Գիտուն աղվեսը զույգ ոտքով է թակարդն ընկնում:

Այնպես մտնի՛ չիմանաս, այնպես ելնի՛ զարմանաս:

Աղվեսի վկան իր պոչն է:

Ինքդ պատմություն հորինի՛ր, որ այսպես ավարտվի՛

Գիտուն աղվեսը զույգ ոտքով է թակարդն ընկնում:

ՎԱԳՐԻ ՎՐԱ ՄՈՆԶԱՑՈՂ ՏՂԱՆ

Ըստ Դ.Բիսեթի

Հնդկաստանում Մադի անունով մի տղա կար: Նա սիրում էր վագրերի վրա մոնչալ:

- Չգո՛ւյշ,- ասում էր մայրը,- վագրերը չեն սիրում, որ իրենց վրա մոնչում են:

Բայց ո՞ւմ ես ասում, մի ականջով մտնում էր, մյուսով դուրս գալիս: Մի օր էլ, երբ մայրը խանութ էր գնացել, Մադին դուրս եկավ ու գնաց վագր գտնելու, որ վրան մոնչա:

Երկար չփնտրեց: Վագրն էլ ծառի ետևում Մադիին էր սպասում. հենց Մադին մտեցավ, նա դուրս բռավ ու մոնչաց.

- Ռոռոռո՛ր՛ն...

Մադին էլ մոնչաց.

- Ռոռոռո՛ր՛ն...

«Մա ինձ ինչի՞ տեղ է դրել,- նեղացած մտածեց Վագրը,- կատվի՞, նապաստակի՞, սկյուռի՞: Հը՞, ոնց որ «սկյուռ» են ասում, հա՞»:

Մյուս օրն էլ վագրը Մադիին տեսավ թե չէ, ծառի ետևից դուրս բռավ և առաջվանից բարձր մոնչաց.

- Ռոռոռո՛ր՛ն...

- Հա՛, վա՛գր, ողջո՛ւյն,- ասաց Մադին ու թփթփացրեց վագրի ուսին:

Վագրը չէր սիրում, որ իր ուսին թփթփացնում էին: Այդ պատճառով էլ բարկացած հեռացավ: Նա ճանկերն էր սրում, պոչը գետնին խփում, փորձում էր ավելի զարհուրելի մոնչալ:

- Ախր ես Վագր եմ,- կրկնում էր նա,- Վա՛գր, Վագոռո՛ր՛ն... Հետո գնաց գետից ջուր խմելու: Խմե՛ց, կշտացա՛վ ու նայեց ջրին: Գետի միջից մի գեղեցիկ վագր էր նայում՝ դեղի՛ն, սև շերտերո՛վ, երկար պոչո՛վ: Նա նորից մոնչաց ու այնքան բարձր, որ ինքն էլ սարսափած փախավ: Վագե՛ց, վագե՛ց ու հոգնեց:

«Ումի՞ց եմ փախչում,- մտածեց նա,- չէ՞ որ մոնչացողը ես էի: Չէ՛, այդ տղայի պատճառով խելքս լրիվ թոցրել եմ: Չեմ հասկանում՝ ինչո՞ւ է նա վագրերի վրա մոնչում»:

Մյուս օրը, երբ Մադին անցնում էր իր կողքով, վագրը կանգնեցրեց նրան.

- Ինչո՞ւ ես մոնչում վագրերի վրա:

- Ախր նրանցից վախենում եմ, է՛, - ասաց Մադին,- իսկ երբ ես եմ նրանց վրա մոնչում, կարծես հակառակն է ստացվում:

- Հա՞,- զարմացավ վագրը:

- Վագրերը աշխարհի ամենասարսափելի կենդանիներն են,- շարունակեց Մադին,- միայն քաջերը չեն վախենում նրանց վրա մոնչալ:

Վագրին դա շատ դուր եկավ:

- Կոկորդիլոսից էլ եմ սարսափելի՞,- հարցրեց նա:

- Հա՛, բա ի՞նչ,- պատասխանեց Մադին:

- Առյուծների՞ց էլ:

- Ըհը՛:

Վագրը հաճույքից մոլտաց: Տղան նրան արդեն դուր էր գալիս:

- Բայց դու շատ լավ տղա ես, հա՛,- ասաց վագրը ու լիզեց Մադիին:

Այդ օրվանից նրանք հաճախ էին միասին թափառում ու մոնչում իրար վրա:

զարհուրելի - սարսափելի

Քո կարծիքով ի՞նչ է նշանակում.

մի ականջով մտնում է, մյուսով՝ դուրս գալիս _____

սա ինձ ինչի՞ տեղ է դրել _____

խելքը բացնել _____

Ինչո՞ւ էր Սադիկ մռնչում վագրերի վրա:

Դո՛ւրս գրիր այն հատվածը, որ պատմում է վագրի կատաղության մասին:

Վագրի անունից պատմի՛ր «Վագրի վրա մռնչացող տղան»:

Պատմի՞ր վագրի մասին:

Վագրը հաճույքից մոլտաց: Ինչո՞ւ:

Հերիաթի ո՞ր հատվածն է Մադիին բնութագրում, դո՛ւրս գրիր այդ հատվածը:

Ինչպիսի՞ տղա էր Մադին:

Քո կարծիքով՝ ամեն անգամ վագրին հանդիպելիս Մադին ի՞նչ է մտածում:

Եթե Սաղին և վագրը միասին ապրեին, իրենց տան ցուցանակին
ի՞նչ կգրեին:

Վագրերի մասին ի՞նչ կարող ես պատմել:

Ի՞նչդ պատմություն հորինիր.

Ժպտացող վագրը

Գիտե՞ս, որ...

Վազրեբը գիշատիչ կենդանիներ են: Նրանք ապրում են անտառներում, ջունգլիներում: Սնվում են վայրի խոզերի, եղնիկների, ընտանի կենդանիների մսով: Որսի են որսա գալիս երեկոյան կամ առավոտյան մութույուսին:

Ապրում են մենակ, զույգ են կազմում միայն ձագ ունենալուց առաջ: Չագ են ունենում երեք տարին մեկ:

Վազրեբը ապրում են 20-25 տարի:

Վազրը ամուր, մկանուտ մարմին ունի, սուր ճանկերով մեծ բաթեր ու հսկա ժանիքներ:

ԽԵԼՈՔՆ ՈՒ ՇԻՄԱՐԸ

Հ.Թումանյան

Երկու ախպեր են լինում. մինը՝ խելոք, մյուսը՝ հիմար: Խելոք ախպերը միշտ բանեցնում ու չարչարում է հիմարին: Էնքան չարչարում է, որ հիմարը հուսահատվում է, մի օր էլ կանգնում է, քե՛

- Ախպեր, էլ չեմ ուզում քեզ հետ կենամ, բաժանվում եմ. իմ բաժինը տուր, գնամ ջոկ ապրեմ:

- Լա՛վ, - ասում է խելոքը, - էսօր էլ դու ապրանքը ջուրը տար, ես կերը տամ. երբ ջրից բերես, ո՛ր ապրանքը գոմը մտնի՝ ինձ, որը դուրսը մնա՝ քեզ:

Ժամանակն էլ լինում է ձմեռ:

Հիմարը համաձայնում է: Ապրանքը ջուրն է տանում, ետ բերում: Չմեռվա ցուրտ օ՛ր, մրսած անասուններ, հենց տաք գոմի դուռն են հասնում քե չէ, իրար ետևից ներս են թափվում: Դռանը մնում է մի հիվանդ քոստ մոզի՝ գերաններից քոր անելիս: Էն է մնում հիմարին:

Էս հիմարը թոկը վիզն է կապում, իր մոզին տանում ծախելու:

- Ա՛ մոզի, արի, հե՛յ, - կանչելով գնում է:

Մի հին ավերակի մոտից անցնելիս էլ որ ձեն է տալի՝ ա՛ մոզի, արի, հե՛յ... - ավերակը արձագանքը կրկնում է.

- Հե՛յ:

Հիմարը կանգնում է:

- Ինձ հետ ես խոսո՞ւմ, հա՛...

Ավերակը ձայն է տալիս.

- Հա՛...

- Մոզին ուզո՞ւմ ես:

- Ե՛ս...

- Բանի՞ մանեք կտաս:

- Տա՛ս...

- Հիմի կտա՞ս, քե չէ:

- Չե՛...

- Դե էգոնից կգամ, որտեղից որ է՛ ճարի՛:

- Արի՛...

Հիմարը համաձայնում է ու մոզին ծախված համարելով ավերակի դռանը կապում է, շվշվացնելով վերադառնում տուն:

Մյուս օրը առավոտը վաղ վեր է կենում գնում փողերն առնելու: Դու մի ասիլ՝ գիշերը գայլերը մոզին կերել են: Գնում է տեսնում՝ ոսկորները դես ու դեն ցրված ավերակի առջև:

- Հը՞, - ասում է, - մորթել ես կերել, հա՛:

- Հա՛...

- Չաղ է՞ր, քե չէ:

- Չե՛:

Հիմարը էստեղ վախենում է, կարծում է ավերակի մտքունը կա, որ իր փողը չտա:

- Էդ իմ բանը չի՞, - ասում է, - առել ես պրծել, ես իմ փողի տերն եմ, քե՛ր իմ փողը՝ տասը մանեք դեղին ոսկի՛...

- Սկի՛...

Էս էլ որ լսում է հիմարը, բարկանում է, ձեռի փետը ետ է տանում, տուր քե կտաս, ավերակի խարխուլ պատերին: Մին, երկու զարկում է. պատերից մի քանի քար են վեր ընկնում: Դու մի ասիլ՝ հնուց էդ պատում զանձ է եղել պահած: Զարերը որ վեր են ընկնում՝ ոսկին քափում է հանկարծ առաջը լցվում:

- Ա՛յ էդպե՛ս... բայց էսքանն ի՞նչ են անում, տասը մանեք ես պարտ: Իմ տասը մանեքը տուր, մնացածը քու փողն է, ընչի՞ս է պետք...

Մի ոսկի է վերցնում, գալի տուն:

- Հը՞, մոզիդ ծախեցի՞ր,- ծիծաղելով հարցնում է խելոք ախպերը:

- Ծախեցի:

- Ո՞ւմ վրա:

- Ավերակի վրա:

- Հետո՞, փող տվա՞վ:

- Իհարկե՛ տվավ: Դեռ չէր ուզում տա, ամա ձեռիս փետովը որ մի քանի հասցրի, ինչ ուներ՝ առաջիս փռեց: Իմ տասը մանեքը վեր կալա, մնացածն իրենն էր, հենց թողեցի էնպես փռված: Ասում է ու ոսկին հանում ցույց տալիս:

- Էդ որտե՞ղ է,- աչքերը չորս է անում խելոք ախպերը:

- Է՛հ, ցույց չեմ տալ, դու աչքածակ ես, էնքան կհավաքես, շալակս կտաս, որ մեջքս կկոտրի:

Խելոքը երդվում է, որ մենակ ինքը կշալակի, միայն քե տեղը ցույց տա:

- Բեր,- ասում է,- ձեռինդ էլ ինձ տուր, մնացածի տեղն էլ ցույց տուր, որ ես տեսնեմ, տկոք ես, քեզ համար նոր շորեր առնեմ:

Հիմարը նոր շորերի անունը որ լսում է՝ ձեռինն էլ է տալիս ախպորը, տանում է մնացածի տեղն էլ ցույց տալի: Խելոքը ոսկին հավաքում է, բերում տուն, հարստանում, բայց ախպոր համար նոր շորեր չի առնում:

Էս հիմարը ասում է, ասում է, որ տեսնում է չի լինում, գնում է դատավորի մոտ զանգատ:

- Պարո՞ն դատավոր,- ասում է,- ես մի մոզի ունեի, տարա ավերակի վրա ծախեցի...

- Հերի՞ք է, հերի՞ք,- ընդհատում է դատավորը,- էս հիմարը ո՞րտեղից եկավ, ո՞նց քե մոզին ավերակի վրա ծախեցի... - վրեն ծիծաղում է ու դուրս անում:

Գնում է ուրիշներին զանգատվում, նրանք էլ են վրեն ծիծաղում:

Ու ասում են, մինչև էսօր էլ խեղճ հիմարը կիսամերկ ման է գալի, պատահողին զանգատվում, բայց ոչ ոք չի հավատում, ամենքն էլ ծիծաղում են վրեն, իսկ խելոք ախպերն էլ ծիծաղում է ամենքի հետ:

բանեցնել	- աշխատեցնել, շահագործել, օգտագործել
ջոկ	- առանձին, բաժան
ապրանք	- այստեղ՝ ընտանի անասուն
քոկ	- պարան
ավերակ	- կիսաքանդ շինություն
խարխուլ	- ոչ ամուր, քանդվող
աչքածակ	- անկուշտ, ազահ, գծուծ, ձեռնիակ, ժխատ
զանգատվել	- բողոքել, դժգոհել

Ընդգծված բառերի և բառակապակցությունների կողքին փակագծերում դրանց իմաստով մոտ բառեր գրի՛ր:

Նմուշ՝ Խելոք եղբայրը միշտ աշխատեցնում է (բանեցնում է) հիմարին:

Փոքր եղբայրը գնաց ջուկ () ապրելու:

Մոզին մի՞ ոսկով վաճառեց մի կիսաքանդ շինության ():

Մի հին ավերակի մտտից անցնելիս ձեռն է տալիս ()՝ ա՛ մոզի, արի՛, հե՛յ...

Գծուծ () եղբայրը ոսկին խլեց հիմարի ձեռքից:

Ըստ վերնագրերի համառոտ պատմի՛ր.

Երկու եղբայր

Բաժանում

Չարմանալի առևտուր

Հիմարը դարձյալ խարվում է

Պատմի՛ր մեծ եղբոր մասին:

Կարծիրդ հաստատի՛ր հեքիաթի որևէ հատվածով:

Այնպես պատմի՛ր մեծ եղբոր մասին, որ չմեղադրենք նրան:

Պատմի՛ր փոքր եղբոր մասին:

Կարծիքդ հաստատա՞ր հեքիաթի որևէ հատվածով:

Փոքր եղբոր անունից դիմի՞ր մեծ եղբոր:

Խորհուրդ տուր մեծ եղբոր:

ՔԱՐԵԿԵՆՂԱՆԸ

Հ.Թումանյան

Ժամանակով մի մարդ ու մի կնիկ են լինում:

Էս մարդ ու կնիկը իրար հավանելիս չեն լինում:

Մարդը կնկանն է ասում հիմար, կնիկը՝ մարդուն, ու միշտ կռվելիս են լինում:

Մի օր էլ մարդը մի քանի փութ եղ ու բրինձ է առնում, տալիս մշակի շալակը, տանում տուն: Կնիկը բարկանում է.

- Ա՛յ, որ ասում եմ հիմար ես, չես հավատում, էսքան եղն ու բրինձը միանգամից ինչի՞ համար ես առել բեթել. հորդ քելե՞խն ես տալիս, քե՞տողիդ հարսանիքն ես անում:

- Ի՞նչ քելելիս, ի՞նչ հարսանիք, ա՛յ կնիկ, ի՞նչ ես խոսում, տար պահի, բարեկենդանի համար է:

Կնիկը հանգստանում է, տանում է պահում:

Անց է կենում միառժամանակ, էս կնիկը սպասում է, սպասում է՝ բարեկենդանը գալիս չի: Մի օր էլ շեմքումը նստած է լինում, տեսնում է մի մարդ վռագ-վռագ փողոցով անց է կենում: Չեղը դնում է ճակատին ու ձեն տալի:

- Ախպե՛ր, ախպե՛ր, հալա մի կանգնի:

Տղեն կանգնում է:

- Ախպե՛ր, բարեկենդանը դու հո չե՞ս:

Անցվորականը նկատում է, որ էս կնկա ծալը պակաս է, ասում է՝ հա՛ ասեմ, տեսնեմ ինչ է դուրս գալի:

- Հա՛, ես եմ բարեկենդանը, քույրիկ ջան, ի՞նչ ես ասում:

- Էն եմ ասում, որ մենք քո ծառան հո չենք, որ քո եղն ու բրինձը պահենք: Ինչ որ պահեցինք, հերիք չե՞ր... Չես ամաչո՞ւմ... Ընչի՞ չես գալի քո ապրանքը տանում...

- Դե էլ ի՞նչ ես նեղանում, քույրիկ ջան, ես էլ հենց դրա համար եմ եկել, ձեր տունն էի ման գալիս, չէի գտնում:

- Դե արի տա՛ր:

Էս մարդը ներս է մտնում, սրանց եղն ու բրինձը-շալակում ու կրունկը դեսն է անում, երեսը դեպի իրենց գյուղը:

Մարդը գալիս է տուն, կնիկն ասում է.

- Հա՛, էն բարեկենդանն եկավ, իր բաները իրեն սևցրի տարավ:

- Ի՞նչ բարեկենդան... Ի՞նչ բաներ...

- Ա՛յ էն եղն ու բրինձը... Մին էլ տեսնեմ՝ վերևից գալիս է, մեր տունն էր ման գալի, կանչեցի, մի լավ էլ խայտառակ արի, շալակը տվի, տարավ:

- Վա՛յ քու անխելք տունը քանդվի՛, որ ասում եմ հիմար ես - հիմար ես էլի՛... Ո՞ր կողմը գնաց:

- Ա՛յ էն կողմը:

Էս մարդը ձի է նստում, ընկնում բարեկենդանի ետևից: Դանապարհին բարեկենդանը ետ է մտիկ անում, տեսնում է՝ մի ձիավոր քշած գալիս է: Գլխի է ընկնում, որ սա էն կնկա մարդը պետք է լինի:

Գալիս է հասնում իրեն:

- Բարի օր, ախպերացու:

- Աստժու բարին:

- Հո էս ճամփովը մարդ չի անց կացավ:

- Անց կացավ:

- Ի՞նչ ուներ շալակին:

- Եղ ու բրինձ:

- Հա, հենց էդ եմ ասում: Ի՞նչքան ժամանակ կլինի:
 - Բավականին ժամանակ կլինի:
 - Որ ձին քշեմ, կհասնե՞մ:
 - Ո՞րտեղից կհասնես, դու ձիով, նա ոտով: Մինչև քու ձին չորս ոտը կփոխի՝ մի՛ն, երկու՛, երեք՛, չորս, նա երկու ոտով՝ մե՛կ-երկու՛, մե՛կ-երկու՛, մե՛կ-երկու՛, շուտ-շուտ կգնա, անց կկե-
 նա:

- Բա ի՞նչպես անեմ:
 - Ինչպես պետք է անես. ուզում ես, ձիդ քող ինձ մոտ, դու էլ նրա պես ոտով վազի, գուցե հասնես:

- Հա՛, էդ լավ ես ասում:
 Վեր է գալիս, ձին բողնում սրա մոտ ու ոտով ճանապարհ ընկնում: Մա հեռանում է քե չէ, բարեկենդանը շալակը բարձում է ձիուն, ճամփեն ծռում, քշում:

Էս մարդը ոտով գնում է, գնում է, տեսնում է չհասավ, ետ է դառնում: Ետ է դառնում, տես-
 նում՝ ձին էլ չկա: Գալիս է տուն: Նորից սկսում են կովել, մարդը՝ եղ ու բրնձի համար, կնիկը՝
 ձիու:

Մինչև օրս էլ էս մարդ ու կնիկը կովում են դեռ: Մա նրան է ասում հիմար, նա՛ սրան, բարե-
 կենդանը լսում է ու ծիծաղում:

փութ - չափի միավոր = 16 կգ
 մշակ - ծառա

Ինչպե՞ս են այս նախադասությունները հեքիաթում:

Ձեռքը դնում է ճակատին ու կանչում:

Անցվորականը նկատում է, որ այս կինը հիմար է:

Ինչպե՞ս էին ապրում այս հեքիաթի մարդ ու կինը. ճիշտ պատասխանն ընդգծի՛ր.

ա. Հաշտ ու համերաշխ էին ապրում:

բ. Նրանք մեկ-մեկ կռվում էին:

գ. Միշտ կռվում էին:

Հեքիաթից դու՛րս գրիր պատասխանդ հաստատող հատվածը:

Ինչպիսի՞ն էր այս հեքիաթի կինը. ճիշտ պատասխանն ընդգծի՛ր.

ա. Խելոք էր:

բ. Հիմար էր:

գ. Աշխատասեր կին էր:

Հեքիաթից դու՛րս գրիր քո կարծիքը հաստատող տողերը:

Ըստ վերնագրերի համառոտ պատմի՛ր «Բարեկենդանը».

Մարդ ու կին

Նախապատրաստություն բարեկենդանին

Դարձյալ կռիվ

Անցվորի խորամանկությունը

Անվերջ կռիվներ

Շարունակի՛ր.

Իմ կարծիքով անցվորականը _____

Ես կարծում եմ, որ «Բարեկենդանը» հերիաքր _____

«Լուրեր» հեռուստատեսային ծրագրով «Բարեկենդանի» դեպքերի մասին ի՞նչ կհաղորդեն:

Գիտե՞ս, որ...

Բարեկենդան նշանակում է բարի կենդանություն, ուրախություն, առատ կերակուրներ վայելելու օր:

Բարեկենդանը հայկական հին տոներից է: Այն տևել է մոտ մեկ շաբաթ: Այդ շաբաթվա ընթացքում ճոխ սեղաններ են գցել, զբոսանքներ ու դիմակախաղեր են կազմակերպել, երգել, պարել, զվարճացել են:

Այդ տոնին նախօրոք պատրաստվել են բոլորը՝ թե՛ աղքատ, թե՛ հարուստ:

Բարեկենդանը չար ուժերին քշելու և զարուհը դիմակորելու տոն է եղել:

ԱՆՔԱՆ ՀՈՒՌԻՆ

Հ.Թումանյան

Լինում է, չի լինում մի կնիկ: Էս կնիկը մի աղջիկ է ունենում՝ անունը Հուրի: Մի ծույլ, անշնորհք աղջիկ: Օրը մինչև իրիկուն պարապ-սարապ նստած:

Բանն ինչ կանեմ՝ կեղտոտ է,

Բամբակը կորիզոտ է:

Մատակ պիտի, որ ծամեմ,

Կտերը տիտիկ անեմ,

Անցնողին մտիկ անեմ.

Ուտեմ, խմեմ,

Մքնի, քնեմ:

Հարևանները անունը դնում են Անքան Հուրի: Ինչ մերն է՝ աղջկանը գովելով ման է գալի. իրը գգող, լիիրը մանող, համ խճճող, համ խճուճը հանող, ձևող-կարող, հունցող-թխող, եփող-ափող, մի խոսքով՝ հուրի-հրեղեն, մատները ոսկի:

Էս գովասանքը գնում մի երիտասարդ վաճառականի ականջն է ընկնում: Էս երիտասարդ վաճառականն ասում է՝ իմ ուզածն էլ հենց սա է, որ կա: Գլխապատառ գալիս է Անքան Հուրիին

Բացատրի՛ր տրված դարձվածները.

ձայնը գլուխը գցել _____

աչքովն ընկնել _____

ականջն ընկնել _____

մատները ոսկի _____

բանն ինչպես է պատահել _____

ձեռք բանի չտալ _____

գաղտնիքը բացվել _____

օրը մինչև իրիկուն _____

Նկարագրի՛ր Անբան Հուռուն:

Ի՞նչ կպատմես վաճառականի մասին

Պատմի՛ր գորանչի մասին:

Վերնագրի՛ր հատվածները.

Մի կին մի աղջիկ է ունենում: Ծուլության ու անշնորհքության պատճառով նրան Անբան Հուռի էին ասում: Բայց մայրը նրան գովելով ման էր գալիս:

Մոր գովասանքը մի վաճառականի ականջն է ընկնում: Գլխապատառ գալիս է Հուռին ուզում է, հետք պահվում:

Մի օր էլ տաս-քսան բեռ բամբակ է բերում, որ Անբան Հուռին մանի, ինքը գնում է օտար երկիր:

Ըստ վերնագրերի համառոտ պատմի՛ր.

Անբան Հուռին և գորտերը

Հուռու մոր խորամանկությունը

ԾԻԾԵՌՆԱԿԻՆ

Ա.Խնկոյան

Դու կապուտակ ծովով արի,
Թեթև, քեթև քեով արի.
Ծովի փրփուր լանջով արի,
Գարնան երգով, կանչով արի:

Արի՛, արի՛, սիրուն ծիծեռ,
Արի՛, արի՛, գարուն դու բեր:

Սևիկ-մևիկ աչիկ ունես,
Մկրատածև պոչիկ ունես,
Ծովի փրփուր լանջով արի,
Գարնան շնչով, կանչով արի:

Արի՛, արի՛, սիրուն ծիծեռ,
Արի՛, արի՛, գարուն դու բեր:

Ծիծեռնակով գարուն կգա,
Անծիծեռնակ գարուն չկա,
Ծովի փրփուր լանջով արի,
Գարնան շնչով, կանչով արի:

Արի՛, արի՛, սիրուն ծիծեռ,
Արի՛, արի՛, գարուն դու բեր:

Նկարագրի՛ր ծիծեռնակի գալը:

Նկարագրի՛ր ծիծեռնակին ըստ բանաստեղծության:

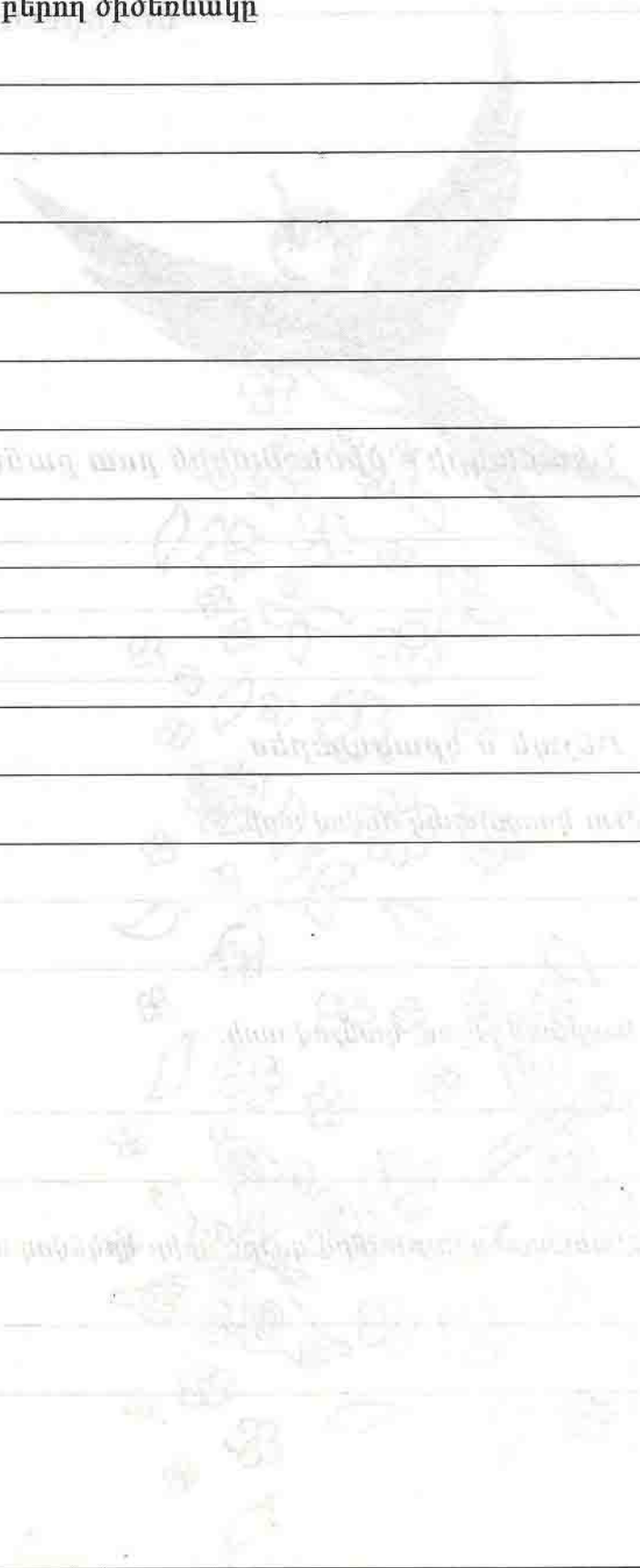
Ինչպե՞ս կբացատրես.

Դու կապուտակ ծովով արի:

Գարնան շնչով, կանչով արի:

Բանաստեղծությունից դո՛ւրս գրի՛ր կրկնվող տողերը:

Գարուն բերող ծիծեռնակը

ԳԱՐՆԱՆԱՄՈՒՏ

(հատված)

Հ. Սահյան

Նշենիներն արթնացել,
Իրար գլխով են անում
Եվ հրճվում են, որ իրենք
Առաջինն են արթնանում:
Չնծաղիկն է ծիծաղում
Լացակումած մի թմբից,
Կարմիր գլխիկն է հանում
Դադճը խոնավ իր ճմբից:
Ցանկապատի մի ճեղքից
Եղինջն իր աչքն է բանում,
Ծիրը թեք է ժպիտով
Ծանր հասկ է խոստանում:
Ծանոթ խոսքեր է ասում
Լեզուն բացված մի առու,
Եվ առունները բոլոր
Չայն են տալիս իրարու:

- գարնանամուտ - գարնան սկիզբը
- հրճվել - ուրախանալ, զվարճանալ, հիանալ
- լացակումած - արտասովալից, արտասովածոր
- ճումբ - կոշտ հողի փոքրիկ կտոր, հողակոշտ

Նկարի՛ր բանաստեղծության որևէ բառատող:

Գո՛րս գրիր քեզ դուր եկած հատվածները:

<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>

Բանաստեղծության մեջ ինչպիսի՞ն են թումբը, դաղձը, առուն, ժպիտը, հասկը.

<hr/>	թումբ	<hr/>	ժպիտ
<hr/>	դաղձ	<hr/>	հասկ
<hr/>	առուն		

Նկարագրի՛ր գարնան գալը ըստ բանաստեղծության:

Ինչպե՞ս ես հասկանում.

Ծանոթ խոսքեր է ասում

Լեզուն բացված մի առու:

Չնձադիկն է ծիծաղում

Լացակումած մի բմբից:

Շարունակի՛ր.

Երբ գարունը գալիս է,

Երբ ծառերը ծաղկում են,

Երբ արևը ժպտում է,

ՇԱՐՈՒՆԱԿԻՐ

«Կաշաղակ» լրատվական կենտրոնը հաղորդում է զարնանային լուրեր

Այսօր Տիգրանի այգում պայթեց առաջին բողբոջը, շուտով ծառերը կծաղկեն:

ՏԵՐՆ ՈՒ ԾԱՌԱՆ

(1-ին մաս)

Հ.Թումանյան

Աստված բարի տա ձեզ էլ, երկու ախպորն էլ: Լինում են, չեն լինում երկու աղքատ ախպեր
ն լինում: Մտածում են ինչ անեն, ոնց անեն, որ իրենց տունը պահեն: Վճռում են՝ փոքրը տա-
ր մնա, մեծը զհա մի ունևորի մոտ ծառա մտնի, ռոճիկ ստանա, դրկի տուն:

Էսպես էլ մեծը վեր է կենում զնում, մի հարուստի մոտ ծառա մտնում:

Ժամանակ նշանակում են մինչև մին էլ կկվի ձեռն ածելը: Էս հարուստը մի շլտված պայման է դնում ծառային: Ասում է՝ «Մինչև էն ժամանակը քե դու բարկանաս, դու հազար մանեթի տուգանք տաս ինձ, քե ես բարկանամ՝ ես տամ»:

- Ես որ հազար մանեթ չունեմ, որտեղի՞ց տամ,- ասում է ծառան:

- Բան չկա, փոխարենը ինձ տասը տարի ձրի կժառայես:

Տղեն մին վախենում է ես տարօրինակ պայմանից, մին էլ մտածում է, քե ինչ պետք է պատահի: Ինչ ուզում են անեն, ես եմ ու չեմ բարկանալ, պրծանք գնաց: Իսկ քե իրենք կբարկանան, քո իրենք էլ տուժեն իրենց դրած պայմանով:

Ասում է՝ լավ, համաձայնում է:

Պայմանը կապում են ու մտնում ծառայություն:

Մյուս օրը վաղ տերը վեր է կացնում ծառային դրկում է արտը հնձելու:

- Գնա՛,- ասում է,- քանի լուս-լուս է՝ հնձի, որ մուրճ լնկնի՛ կգաս:

Ծառան գնում է, ամբողջ օրը հնձում, իրիկունք հոգնած գալիս է տուն: Տերը հարցնում է.

- Էդ ո՞ր եկար:

- Դե արևը մեր մտավ, ես էլ եկա:

- Չէ՛, էդպես չի: Ես քեզ ասել եմ՝ քանի լուս է, պետք է հնձես: Արևը մեր մտավ, բայց տես, նրա ախպեր լուսնյակը դուրս եկավ: Մա ի՞նչ պակաս է լուս տալի...

- Էդ ո՞նց կլինի... - զարմանում է ծառան:

- Հը՞, դու արդեն բարկանո՞ւմ ես,- հարցնում է տերը:

- Չէ՛, չեմ բարկանում... ես միայն ասում էի՝ հոգնած եմ... Մի քիչ հանգստանամ... - կմկմում է վախեցած ծառան ու գնում է նորից հնձելու:

Հնձում է, հնձում, մինչև լուսնյակը մեր է մտնում: Բայց լուսնյակը մեր է մանում քե չէ, դարձյալ արեգակն է դուրս գալի: Ծառան ուժասպառ արտում վեր է ընկնում:

- Վա՛յ, քու արտն էլ հարամ ըլի, քու հացն էլ, քու տված ռոճիկն էլ... - սկսում է հայհոյել հուսահատված:

- Հը՞, դու բարկանո՞ւմ ես,- կանգնում է գլխին հարուստը: Երբ որ բարկանում ես, մեր պայմանը պայման է: Էլ չասես, քե քեզ հետ առանց իրավունքի վարվեցին:

Ու պայմանի ուժով ստիպում է՝ ծառան կա՛մ հազար մանեթ տուգանք տա, կա՛մ տասը տարի ձրի ծառայի:

Ծառան մնում է կրակի մեջ: Հազար մանեթ չունեք, քե տար հոգին ազատ անեք, տասը տարի էլ ես տեսակ մարդու ծառայելն անկարելի բան էր: Միտք է անում, միտք, վերջը հազար մանեթի պարտամուրհակ է տալիս հարուստին, դառն ու դատարկ վերադառնում տուն:

- Հը՛, ի՞նչ արիր,- հարցնում է փոքր ախպերը: Ու մեծ ախպերը նստում է, գլուխն էկածը պատմում, ինչպես որ պատահել էր:

- Բան չկա,- ասում է փոքրը,- դարդ մի անի. դու տանը կաց, հիմի էլ ես գնամ:

Վեր է կենում հիմի էլ փոքր ախպերն է գնում ծառա մտնում է՛լ նույն հարուստի մոտ:

Հարուստը դարձյալ ժամանակը որոշում է մինչև զարնան կկվի ձեռն ածելը, ու պայման է դնում, որ երե ծառան բարկանա, հազար մանեթ տուգանք տա կամ տասը տարի ձրի ծառայի, քե ինքը բարկանա, հազար մանեթ տա ու էն օրից էլ ծառան ազատ է:

- Չէ՛, էդ քիչ է,- հակառակում է տղեն: - Թե դու բարկանաս, դու ինձ երկու հազար մանեթ տաս, քե ես բարկանամ, ես քեզ երկու հազար մանեթ տամ կամ քսան տարի ձրի ծառայեմ:

- Լա՛վ,- ուրախանում է հարուստը: Պայմանը կապում են, ու այժմ էլ փոքր ախպերն է մտնում ծառայություն:

Փորձի՞ր բացատրել.

- պայման կապել - _____
- ձեն ածել - _____
- մութն ընկնել - _____
- կրակի մեջ մնալ - _____
- հոգին ազատ անել - _____
- դարդ անել - _____

Ինչպե՞ս կվերնագրես հեքիաթի 1-ին մասը:

**Համառոտ պատմի՞ր մեծ եղբոր ծառայության մասին:
Պատմի՞ր երկու եղբայրների մասին:**

Ո՞ր հեքիաթի ո՞ր հերոսին է նման մեծ եղբայրը: Ինչո՞ւ ես այդպես կարծում:

Մեղադրի՞ր հարուստին:

Փորձի՞ր արդարացնել հարուստին:

Խորհուրդ տուր մե՞ծ եղբորը:

Տերն ու ծառան

(2-րդ մաս)

Առավոտը լուսանում է, էս ծառան վեր չի կենում տեղիցը: Տերը դուրս է գնում, տուն է գալի, էս ծառան դեռ քնած է:

- Ա՛յ տղա, դե վեր կաց է՛, օրը ճաշ դառավ:
- Հը՞, բարկանո՞ւմ ես դու... - գլուխը վեր է քաշում ծառան:
- Չէ՛, չեմ բարկանում,- վախեցած պատասխանում է տերը. միայն ասում եմ՝ պետք է արտը գնանք հնձելու:

- Հա՛, որ էդ ես ասում, ոչի՛նչ, կգնանք, ինչ ես վազում:
Վերջապես ծառան վեր է կենում, սկսում է տրեխները հագնել: Տերը դուրս է գնում, ներս է գալի, սա դեռ տրեխներն է հագնում:

- Ա՛յ տղա, դե շուտ արա, հագի, է՛...
- Հը՛, հո չե՞ս բարկանում:
- Չէ՛, ո՞վ է բարկանում, ես միայն ուզում էի ասել՝ ուշանում ենք...
- Հա՛, էդ ուրիշ բան է, քե չէ՛ պայմանը պայման է:
Մինչև ծառան տրեխները հագնում է, մինչև արտն են գնում, ճաշ է դառնում:
- Էլ ի՛նչ հնձելու ժամանակ է,- ասում է ծառան,- տեսնում ես ամենքն էլ ճաշում են, մենք էլ մեր ճաշն ուտենք՝ հեռո:

Նստում են, ճաշն ուտում: Ծաշից հետո էլ ասում է. «Մշակ մարդիկ ենք, պետք է մի քիչ քնենք, հանգստանանք, թե չէ՞»: Գլուխը կոխում է խոտերի մեջն ու քնում մինչև իրիկուն:

- Տո, վեր կաց է', մթնեց է', ուրիշները հնձեցին, մեր արտը մնաց... Վա՛յ քու դեսը դրկողի վիզը կտորի, վա՛յ քու կերածն էլ հարամ ուի, քու արածն էլ... Էս ի՞նչ կրակի մեջ ընկա... - սկսում է գոռգոռալ հուսահատված տերր:

- Հը՞, չի՞նի՞ թե բարկանում ես.- գլուխը վեր է քաշում ծառան:

- Չէ', ո՞վ է բարկանում, ես էն էի ասում. թե՛ մթնել է, տուն գնալու ժամանակն է:

- Հա՛, էդ ուրիշ բան է, գնանք, թե չլ. հո մեր պայմանը գիտես. վա՛յ նրա մեղքը, ով բարկացավ:

Գալիս են տուն: Տեսնում են հյուր է եկել:

Ծառային դրկում են թե՛ գնա ոչխար մորթի:

- Ո՞րք:

- Որք կպատահի:

Ծառան գնում է: Մի քիչ հետո լուր են բերում հարուստին, թե՛ հասի, որ քու ծառան ամբողջ հոտը կտորեց: Էս հարուստը վազում է, տեսնում է՝ ճիշտ որ, ինչ ոչխար ունի, բոլորը ծառան մորթել է: Գլխին տալիս է, գոռում.

- Էս ի՞նչ ես արել, ա՛յ անաստված, քո տունը քանդվի', ինչ իմ տունը քանդեցիր...

- Դու ապիը՝ «ո՞ր ոչխարը պատահի, մորթի», ես էլ եկա, բոլորը պատահեցին, բոլորը մորթեցի, ուրիշ ավել պակաս ի՞նչ եմ արել,- հանգիստ պատասխանում է ծառան.- բայց կարծեմ դու բարկանում ես...

- Չէ', բարկանում չեմ, միայն ավստոս գալիս է, որ էսբան ապրանքս փախցավ...

- Լա՛վ, որ բարկանում չես, էլ կծառայես:

Հարուստը մտածում է ինչ անի, ոնց անի, որ էս ծառայիցն ազատվի: Դայտան է կապել մինչև մին էլ գարնան՝ կկվի ձեն ածելը, այնինչ դեռ նոր են մտել ձմեռը, դեռ որտե՞ղ են գարունն ու կկուն...

Միտք է անում միտք, մի հնար է մտածում: Կնոջը տանում է անտառում մի ծառի վեր հանում ու պատվիրում, որ «կուկու» կանչի: Ինքը գալիս է ծառային տանում թե՛ արի գնանք անտառը որսի: Հենց անտառն են մտնում թե չէ, կինը ծառի վրայից կանչում է՝ «կուկու', կուկու'...»:

- Ըհը՛, աչքդ լուս,- ասում է ծառային տերը,- կկուն կանչեց, ժամանակդ լրացավ...

Տղեն գլխի է ընկնում տիրոջ խորամանկությունը:

- Չէ', ասում է, ով է լսել, որ տարու էս եղանակին, ձմեռվա կեսին, կկուն ձեն ածի, որ սա ձեն է ածում: Ես պետք է էս կկվին սպանեմ, սա ի՞նչ կկու է...

Ասում է ու հրացանը քաշում դեպի ծառը: Տերը գոռալով ընկնում է առաջը.

- Վա՛յ չգարկե՛ս, Աստծո՛ւ սիրուն... սե լինի քու պատահելու օրը, էս ինչ փորձանք էր, որ էս ընկա մեջը...

- Հը՞, չի՞նի՞ թե բարկանում ես...

- Հա՛, ախպեր, հերի՛ք է. արի՛ ինչ տուգանք տալու եմ տամ, բեզանից ազատվեմ: Իմ դրած պայմանն է՝ ես էլ պետք է տուժեմ: Հիմի նոր եմ հասկանում էն հին խոսքը՝ թե «մարդ ինչ անի, իրեն կանի»:

Էսպես հարուստը խելոքանում է, իսկ փոքր ախպերը մեծ ախպոր տված պարտքի թուղը պատռում է, հազար մանեք տուգանքն էլ առնում ու վերադառնում տուն:

ունևոր

- հարուստ

ռոճիկ

- աշխատավարձ

տարօրինակ

- զարմանալի

պարտամորիակ

- գրություն՝ փաստաբուղք, որ տրվում է պարտքի դիմաց

մշակ

- ծառա

Հեքիաթից դո՛ւրս գրիր այս բառերին ու արտահայտություններին իմաստով մոտ դարձվածները.

կեսօրը մոտենալ _____

փորձանքի մեջ ընկնել _____

գլխին խփելով ողբալ _____

հասկանալ, կռահել _____

Ինչպե՞ս կվերնագրես հեքիաթի 2-րդ մասը:

Թվի՛ր հեքիաթի հերոսներին:

Դո՛ւրս գրիր օրվա պահերին վերաբերող բառերն ու արտահայտությունները:

Թվի՛ր փոքր եղբոր խորամանկությունները.

Նմուշ՝ Առավոտյան դիտմամբ տեղից չի վեր կենում:

Հեքիաթի ո՞ր հերոսը քեզ դուր եկավ, ինչո՞ւ:

Նկարագրի՛ր քեզ դուր եկած հերոսին:

Համեմատի՛ր այս հեքիաթի խորամանկ եղբորը «Խելոքն ու հիմարը» հեքիաթի մեծ եղբոր հետ:

Ունևորը ծանոթներին պատմում է իր գլխին եկածը, շարունակի՛ր.

Հարուստի տանը կերուխում էր: Հավարվել են ծանոթ-բարեկամները՝ Բարեկենդանը
տոնելու: Քեֆի թունդ պահին մի հաստափոր մարդ դիմեց հարուստին.

- Էն ի՞նչ երկու հազար մանեթի պատմություն է, խնամի՛, բա չիմանա՞նք:
- Է՛, մի հիշեցրեք _____

ԳԱՐՆԱՆ ԱՌԱՎՈՏ

Հ.Թումանյան

Բարի լուսի գանգնյ գարկին
Զրնգզրնգալեն անո՛ւշ, անո՛ւշ:
Լուսը բացվեց մեր աշխարհին
Ճրդճրդալեն անո՛ւշ, անո՛ւշ:
Հովտում առուն խխտջում է
Գլլզրլլալեն անո՛ւշ, անո՛ւշ:
Քամին բարակ շրնկշրնկում է
Զրլզրլալեն անո՛ւշ, անո՛ւշ:
Կռունկն եկավ երամ կապած
Կրոկրոալեն անո՛ւշ, անո՛ւշ:
Կաքավ քարին տաղ է կարդում,
Կրդկրդալեն անո՛ւշ, անո՛ւշ:
Հարսն ու աղջիկ հանդերն ելան
Շորորալեն անո՛ւշ, անո՛ւշ,
Ծաղկանց բուրմունքն անմահական
Սրլսրլալեն անո՛ւշ, անո՛ւշ:

Գրի՛ր և նկարի՛ր բեզ դուր եկած քառատողը:

Գրի՛ր առփին, քամուն, կաքավին վերաբերող տողերը:

Գրի՛ր բանաստեղծության ամենաերգեցիկ բառերը:

Շարունակի՛ր այս շարքը.

գնգգնգալեն - գնգգնգալով

կրոկրոալեն - _____

ճղճղալեն - ճղճղալով

կրդկրդալեն - _____

զլզլալեն - _____

շորորալեն - _____

զրլզրլալեն - _____

սրլսրլալեն - _____

Շարունակի՛ր.

Երբ բացվում է գարնան առավոտը, բարի լույսի զանգերն են զարկում, լույս է բացվում մեր աշխարհին.

Նկարագրի՛ր գարնան առավոտը:

Գարնան գովազդ գրի՛ր և թռչուններին հրավիրի՛ր ձեր բնակավայր:

ԽՈՍՈՂ ՋՈՒԿԸ

(1-ին մաս)

ՀԹՈՒՄԱՆՅԱՆ

Լինում է, չի լինում մի աղբատ մարդ: Էս աղբատ մարդը գնում է դառնում մի ձկնորսի շալակտար: Օրական մի քանի ձուկ է աշխատում, տուն բերում, նրանով ապրում են ինքն ու կինը:

Մի անգամ էլ ձկնորսը մի սիրուն ձուկ է բռնում, տալիս իր շալակտարին, որ պահի, ինքն էլ ջուրն է մտնում: Էս շալակտարը գետափին նստած՝ նայում է, նայում է սիրուն ձկանն ու միտք է անում.

- Տե՛ր Աստված,- ասում է,- սա էլ, որ մեզ նման շունչ կենդանի է, դու ասա՛ սա՞՞ էլ մեզ նման ծնող ունի, ընկեր ունի, աշխարհքից բան է հասկանում, ուրախությամբ կամ ցավ է զգում՝ քե չէ...

Հենց էս մտածելու ժամանակ ձուկը լեզու է առնում.

- Լսի՛,- ասում է, - մարդ-ախպեր: Ընկերներին հետ էս խաղում էի գետի ալիքների մեջ: Ուրախությամբ ինձ մոռացա ու անզգույշ ընկա ձկնորսի ուռկանը: Հիմի, ով գիտի, իմ ծնողն ինձ որոնում է ու լաց է լինում, հիմի ընկերներս տխրել են: Ես էլ տեսնում էս, ինչպես եմ տանջվում. շունչս կտրում է ջրից դուրս: Ուզում եմ էլ ետ գնամ ապրեմ ու խաղ անեմ նրանց հետ էն պահ ու պարզ ջրերում: Էնպես եմ ուզո՞ւմ, էնպես եմ ուզո՞ւմ... Եկ խեղճ արի, ազատ արա ինձ, բա՛ց բող, բա՛ց բող գնամ...

Էսպես էր ասում ցա՛ծ, շատ ցա՛ծ ձենով, ցամաքած բերանը բաց ու խուփ անելով:

Էս շալակտարի մեղքը գալիս է, առնում է ետ զգում գետը:

- Գնա, սիրուն ձկնիկ, բող լաց չլինի քու ծնողը: Թող շախրեն քու ընկերները: Գնա ապրի ու խաղ արա նրանց հետ:

Ձկնորսը սաստիկ բարկանում է շալակտարի վրա:

- Տո՛ւ ախմախ,- ասում է,- էտեղ ջրի մեջ քրջվելով ձուկն եմ բռնում, դու իմ աշխատանքն առնում էս էլ ետ ջուրը զցո՞ւմ... Դե գնա կորի, էլ իմ աչքին չերեաս, էլ իմ շալակտարը չես էս օրից. գնա սովից մեռի:

Չեռի տոպրակն էլ խլում է ու ճամփու դնում:

- Հիմի ես ո՞ր գնամ, ի՞նչ անեմ, ո՞նց ապրեմ... - տարակուսած մտածելով դառն ու դատարկ վերադառնում է աղքատը դեպի տուն:

Էս տխուր մտածմունքի ժամանակ ճամփին դեմը դուրս է գալի մի մարդակերպ հրեշ՝ առաջը մի գեղեցիկ կով:

- Բարի օր, ախպերացու, էդ ի՞նչ ես մոլորել, ի՞նչ ես միտք անում,- հարցնում է հրեշը:

Աղքատը պատմում է իր գլխին եկածը, քե ինչպես հիմի մնացել է անզոր, անճար ու չի իմանում, քե ոնց պետք է ապրեն ինքն ու իր կինը:

- Լսի՛, բարեկամ,- ասում է հրեշը,- էս կաթնատու կովը ես քեզ կտամ երեք տարվան ժամանակով: Ամեն օր էնքան կաքը տա, որ քու կնիկն ու դու կուշտ-կուշտ ուտեք, ապրեք: Երեք տարին լրացավ քե չէ, հենց էն գիշերը կգամ ձեզ հարց կտամ: Թե հարցիս պատասխանեցիք՝ իմ կովը ձեզ լինի, քե չէ՝ երկուսդ էլ իմն եք, տանելու եմ, ինչ ուզեմ կանեմ: Համաձայն ե՞ս:

- Մի բան՝ որ առանց էն էլ սովից մեռնելու ենք,- մտածում է աղքատը,- կովը կտանեմ, էս երեք տարին կապրենք, մինչև երեք տարվա լրանալն էլ Աստված ողորմած է: Մի տեղից մի դուռ կբացվի, կամ գուցե հենց պատասխանը տալիս ենք, ով գիտի...

- Համաձայն եմ,- ասում է, ու կովն առաջն առնում, տանում տուն:

Երեք տարի կթում են, լիուլի ուտում, ապրում: Չեն էլ նկատում, քե ինչպես անցավ երեք տարին. և ահա հասնում է նշանակած օրը, որ հրեշն էն գիշեր պիտի գա:

շալակտար - բեռնակիր, շալակով բեռ տանող
տարակուսած - զարմացած

Գրի՛ր՝ ինչ է մտածում շալակտարը ձկան մասին:

Գրի՛ր՝ ինչ է պատմում ձուկն իր մասին:

Մեղադրի՛ր ձկնորսին:

Արդարացրո՛ւ ձկնորսին:

Պատմի՞ր շախկտարի մասին:

ԽՈՍՈՂ ՁՈՒԿԸ

(2-րդ մաս)

Մարդ ու կին վերջապես տակ տխուր նստում են դռանը ու միտք են անում, թե ինչ պատասխան տան հրեշիս կամ ով գիտի՝ ինչ կհարցնի նա. ո՞վ կիմանա հրեշի միտքը:

- Ա՛յ թե ինչ դուս կգա, երբ մարդ հրեշի հետ գործ բռնի... հրեշի հետ հաշիվ ունենա... հրեշից լավություն ընդունի... - հառաչելով զոջում էին մարդ ու կին, բայց անցկացածն անց էր կապել, էլ հնար չկա: Իսկ զարհուրելի գիշերն արդեն վրա էր հասնում:

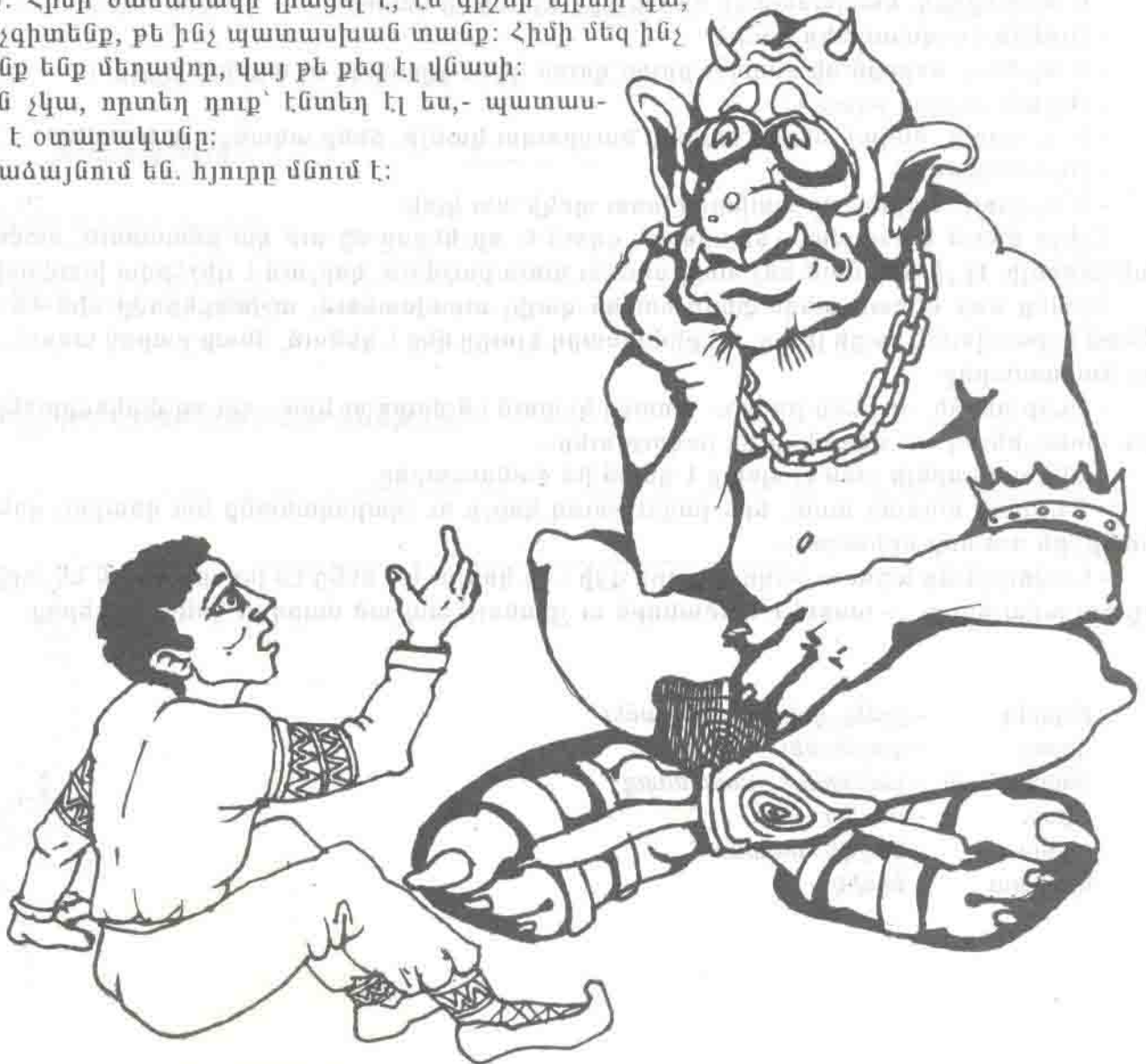
Էս ժամանակ նրանց մտաենում է մի անձանոթ գեղեցիկ երիտասարդ:

Բարի իրիկուն,- ասում է,- ճամփորդ մարդ եմ. մութն ընկնում է, ես էլ հոգնած եմ, հյուր չե՞ք ընդունի ձեր տանն էս գիշեր:

- Ընչի չէ, ճամփորդ ախպեր, հյուրն Աստծունն է: Բայց մեզ մոտ վտանգավոր է էս գիշեր: Մենք հրեշից մի կով ենք առել էն պայմանով, որ երեք տարի կբենք, ուտենք, երեք տարուց ետոք գա մեզ հարց տա, թե պատասխանենք, կովը մեզ լինի, թե չէ - իր գեղին ենք: Հիմի ժամանակը լրացել է, էս գիշեր պիտի գա, մենք էլ չգիտենք, թե ինչ պատասխան տանք: Հիմի մեզ ինչ անի՝ մենք ենք մեղավոր, վայ թե քեզ էլ վնասի:

-Բան չկա, որտեղ դուք՝ էնտեղ էլ ես,- պատասխանում է օտարականը:

Համաձայնում են. հյուրը մնում է:

Մին էլ կեսգիշերին դուռը դրոշում է: - Ո՞վ է. - Հրեշը: Եկել եմ, որ եկել եմ, դե պատասխանս տվեք: - Ինչ պատասխան. սարսափից մարդ ու կնկա լեզուն կապվում է, մնում են տեղները քարացած:

- Մի՛ վախենաք, ես ձեր տեղակ սրա պատասխանը կտամ,- ասում է երիտասարդ հյուրը ու գնում է դեպի դուռը:

- Եկել ե՛մ,- դռան կտևից ձայն է տալիս հրեշը:
- Ես էլ եմ եկե՛լ,- պատասխանում է ներսից հյուրը:
- Ո՞րտեղից ես եկել:
- Ծովի էն ափից:
- Ընչո՞վ ես եկել:
- Կաղ մոծակը քամքել եմ, վրեն նստել եմ, եկել:
- Ուրեմն ծովը պատիկ է եղել:
- Ի՛նչ պատիկ. արծիվը չի կարող մի ափից մյուսը բռնի:
- Ուրեմն արծիվը ճուտ է եղել:
- Ի՛նչ ճուտ. քևերի շվաքը քաղաք է ծածկում:
- Ուրեմն քաղաքը շատ է փոքրիկ:
- Ի՛նչ փոքրիկ. նապաստակը մի ծայրից մյուսը չի հասնի:
- Ուրեմն նապաստակը ձագ է:
- Ի՛նչ ձագ. մորթին մի մարդու քուրք դուրս կգա, գլխարկն ու տրեխն էլ ավել:
- Ուրեմն մարդը բզուկ է:
- Ի՛նչ բզուկ, ծնկան ծերին արլորը ծուղրուղու կանչի, ձենը ականջը չի հասնի:
- Ուրեմն խուլ է:
- Ի՛նչ խուլ. սարում որ պախրեն խոտ պոկի՝ նա կլսի:

Հրեշը մնում է կապված, մոլորված. զգում է, որ ներսը մի ուժ կա իմաստուն, համարձակ, անհաղթելի, էլ չի իմանում ինչ ասի, սուս ու փուս քաշվում, կորչում է գիշերվա խավարի մեջ:

Մրանք նոր մեռած տեղներիցը ետ են գալի, ուրախանում, աշխարհքովը մին են լինում: Հեռն էլ բացվում է քարի լուսը, և երիտասարդ հյուրը վեր է կենում, մնաք բարով ասում, որ գնա իր ճանապարհը:

- Չենք բողնի, որ չենք բողնի,- առաջը կարում են մարդ ու կին,- դու որ փրկեցիր մեր կյանքը, ասա՛, ինչով ետ վճարենք քո լավությունը...

- Չէ՛, անկարելի բան է, պետք է գնամ իմ ճանապարհը:

- Դե գոնե անունդ ասա, եթե լավությունդ կորչի ու չկարողանանք ետ վճարել, գոնե իմանանք, թե ում ենք օրհնելու...

- Լավությունը արա ու քեկուզ ջուրը գցի - չի կորչի: Ես հենց էն խոսող ձուկն եմ, որի կյանքը դու խնայեցիր... - ասում է անծանոթն ու չքանում ապշած մարդ ու կնկա աչքերից:

- մոլորել - շճմել, չիմանալ՝ ինչ անել
- գողջալ - փոշմանել
- օտարական - անծանոթ, օտար մարդ
- շվաք - ստվեր
- տրեխ - կաշվե ոտնաման
- պախրա - եղնիկ

Հեքիաթից դո՛ւրս գրիր այս բառերի իմաստն ունեցող դարձվածները.

մտածել - _____

սկսել խոսել (ձուկը) - _____

Բացատրի՛ր.

պատասխան տալ - _____

(գիշերը) վրա հասնել - _____

մութն ընկնել - _____

հարց տալ - _____

լեզուն կապվել - _____

մենած տեղից ետ գալ - _____

աշխարհքով մին լինել - _____

Թվի՛ր հեքիաթի հերոսներին:

Փորձի՛ր հիշողությանը գրել տղայի և հրեշի երկխոսությունը: (Կա-
րող ես նաև հորինել):

Նկարագրի՛ր և նկարի՛ր հրեշի՛ն:

Իրենցով՝ ԿԱՆՈՒՄ ԲԱՅՈՒՄ ԵՎ
ՆԱԿԻՄԱՆՈՒՄ

Դո՛ւրս գրի՛ր հեքիաթի իմաստը (խորհուրդը) արտահայտող նախադասությունը :

Աղբատ ամուսինները ուզում են գտնել ձուկ տղային: Նրանց փոխարեն թերթում դո՛ւ գրի՛ր հայտարարությունը:

ՀԱՄՔԱՐՁՄԱՆ ԱՌԱՎՈՏԸ

(Հատված «ԱՆՈՒՇ» պոեմից)

Հ.Թումանյան

Համբարձումն եկավ, ծաղկունքը ալվան

Չուգել են հանդեր նախշուն գորգերով:

Փունջ-Փունջ աղջիկներ սարերը ելան

Վիճակ հանելու աշխույժ երգերով:

- Համբարձում, յա՛յլա,

Յա՛յլա ջան յա՛յլա,

Սև սարեր, յա՛յլա,

Յա՛յլա ջան, յա՛յլա:

Երգ ու բույլ խառնած,

Թ՛հ-քե՛ի բռնած

Չուգում են լեռներ,

Ծաղիկ են քաղում,

Ծաղկի հետ խաղում,

Ինչպես քիթեռներ:

Համբարձում, յա՛յլա,

Յա՛յլա ջան, յա՛յլա,

Լավ օրեր, յա՛յլա,

Յա՛յլա ջան, յա՛յլա:

ծաղկունք - ծաղիկներ

ալվան - վառ կարմիր

վիճակ հանել - վիճակահանությանը բախտ գուշակել

բույլ - աստղերի, ծաղիկների խումբ

*Դո՛ւրս գրիր այն հատվածը, որտեղ նկարագրված են.
ա. ծաղիկները*

բ. աղջիկները

Ինչպե՞ս ես հասկանում՝

Ծաղիկուհիք այվան գուգել են հանդեր նախշուն գորգերով:

*Քո կարծիքով բանաստեղծության մեջ ինչպիսի՞ տրամադրություն
կա:*

Գրի՛ր և նկարի՛ր քեզ դուր եկած հատվածը:

ԱՌԱՎՈՏԸ

Վ. Դավթյան

Եւ առավոտյան զարմանքով տեսա,
Որ բռչունները
Ինձանից շուտ զարթնել,
Արևի բոցից,
Թռնրի բուրմունքից
Ու ծլվոցից
Ինչ-որ մի ծանոթ նվագ են հյուսում,
Որ փռեն բոքիկ ներքաններիս տակ...
Ու տեսա նաև,
Որ ծաղիկները
Նույնպես ինձանից կանուխ զարթնել
Եվ իրենց մանրիկ,
Փխրուն ձեռքերով
Մի-մի ցող առել,
Թեքվել են խոնարհ,
Որ ցողով օժեն ոտքերն իմ բոքիկ...

ներքան - կրունկ

օժել - ինչ-որ բանի վրա սուրբ ջուր (մեռու) ցանել

Գրի՛ր բաց թողնված բառերը.

Եվ առավոտյան _____ տեսա,

Որ թռչունները _____

Ինձնից շուտ _____

Արևի _____

Թռնրի _____

Ու ծղվոցից _____

Ինչ-որ մի ծանոթ _____

Որ _____ բորիկ ներբաններիս տակ:

Գրի՛ր և նկարի՛ր քեզ դուր եկած հատվածը:

Ըստ բանաստեղծության՝ թռչուններն ինչի՞ց են հյուսում առավոտյան երգը. գրի՛ր այդ հատվածը:

Քո կարծիքով ուրիշ ինչի՞ց է հյուսված թռչունների առավոտյան երգը:

Ըստ բանաստեղծության ծաղիկներն առավոտյան ի՞նչ են անում:

Քո կարծիքով ծաղիկներն առավոտյան ի՞նչ են անում:

Նկարագրի՛ր առավոտը:

Ինքն հորինիր.

Կախարդական լուսարագ

ՃԱՆԱՊԱՐԸՈՐԴ ԶԵԿՈՆ

(1-ին մաս)

Ստ. Չորյան

Մի անգամ՝ աշնանը, ես ուրախ ճանապարհորդություն կատարեցի դեպի Երևան: Գյումրիից մի պառավ՝ զամբյուղը ձեռքին եկավ-մտավ մեր վագոնը:

- Կարելի՞ է:

- Համեցեք, մայրի՛կ, համեցեք...

Եւ մենք չորս հոգով մի կողմ քաշվեցինք ու պառավին տեղ տվինք:

Պառավը նստեց, զամբյուղը դրեց ոտքերի տակ ու փեշերով ծածկեց խնամքով, հետո գրպանից մի գիրք հանեց, ակնոցը դրեց աչքերին ու սկսեց կարդալ: Ու էլ ոչ մի խոսք: Չորս հոգի նստած էինք կողքին. ոչ մեկիս էլ չի հարցնում ո՛վ եք, ո՛ր եք գնում՝ ինչպես լինում է առհասարակ: Էհ, պատահում են այդպիսի մարդիկ էլ, որ խոսել չեն սիրում:

Այսպես անխոս գնում ենք մի փոքր տեղ, մեկ էլ տեսնեմ պառավի զամբյուղի մեջ ինչ-որ բան է շարժվում:

«Երևի հավ է», մտածում եմ, բայց պառավն այդ շարժումից անահանգստացավ անմիջապես, ոտը խփեց զամբյուղին և փեշերն ավելի վրա բերեց: Մի կարճ տարածություն նա ոտն այդպես մի քանի անգամ զարկեց զամբյուղին ու

շարունակեց անխոս կարդալ: Մի քիչ էլ գնացինք - զամբյուղից ճանկոց լսվեց: Այս անգամ պառավը փեշերը ետ տարավ ու կռացավ զամբյուղի վրա և կամաց, շատ կամաց, հազիվ լսելի ձայնով սաստեց.

- Սո՛ւս, Ջեկո, սո՛ւս, անպիտան:

Մեր կուպեի ճամփորդները զարմացած իրար նայեցին, իսկ ես մտածեցի, որ զամբյուղինը հավ չէ, այլ երևի կատու:

Գնացինք մի փոքր էլ - կոնդուկտորն եկավ տոմսերն ստուգելու.

- Չեր տոմսը, ձեր տոմսը, կրկնում էր նա բարձրաձայն:

Եվ այդ ժամանակ ահա պառավի փեշերի տակից հանկարծ.

- Հա՛ֆ, հա՛ֆ, հա՛ֆ...

Վագոնը լցվեց շան հաչոցով: Գամփորդները եկան հավաքվեցին հաչոցի վրա, իսկ պառավն, իրեն կորցրած, ոտքով խփում էր զամբյուղին և շարունակ շշնջում.

- Ջեկո՛, ջեկո՛, անպիտան՛ն...

Շունը բոլորովին չի խոսմ, հաչում է, կլանչում, զամբյուղը ճանկոցում:

Բարկացած կոնդուկտորը կռացավ և վախենալով զամբյուղը բաց արավ, նապաստակի արագությամբ դուրս նետվեց մի պստիկ, կատվից էլ փոքր ճերմակ շնիկ՝ վզին ժապավենից մի բանը: Դուրս նետվելով՝ նա մի ակնբարր իր խոշոր աչքերով նայեց անձանոր դեմքերին և, պառավին նկատելով, քռավ նրա գոգը:

- Սա ի՞նչ բան է, - ասում է կոնդուկտորը, - ձեզ ո՞վ իրավունք տվեց շուն բերել վագոն:

- Ի՞նչ կա որ, - ասում է պառավը շանը գրկելով, - զամբյուղի մեջ ձեզ հո վնաս չի տալիս:

- Շունը վագոն մտցնելու իրավունք չկա, - գայլաբանում է կոնդուկտորը. - եկող կայարանում

կամ կիջներ, կամ շանը կթողներ:

- Վա՛յ, ես իմ Ջեկոյին չե՛մ թողնի: Գրկիս կպահեմ:

- Չի՛ կարելի,- կտրեց կոնդուկտորը և անցավ մյուս ճամփորդների տոմսերը ստուգելու:

Հնասանը կայարան. պառավը շփոթված սկսեց շանը փաթաթել փալասներով, երևի այնպես պահելու, որ չհեռացնեն:

Բայց կոնդուկտորը շուտով վերադարձավ:

- Դե մայրի՛կ, կա՛մ իջեք, կա՛մ շանը թողեք էս կայարանում:

Պառավը չի համաձայնում:

- Ջե՛մ կարող,- ասում է,- շանը թողնել, սա տղայինս է, գրել է, որ տանեմ Երևան, կմեռնեմ՝

չեմ թողնի:

- Դե իջե՛ք...

- Ոչ կիջնե՛մ, ոչ կթողնե՛մ...

Երկար նա իրենն էր ասում, նա իրենը, մեկ էլ կոնդուկտորը թե՛ ես իրավունք չունեմ վագոնում շուն թողնելու:

Այս ասելով՝ նա շանը խլեց պառավի ձեռքից և կլանչեցնելով տարավ դռնից գցեց դուրս:

Պառավը ճղճղաց ու վագեց կոնդուկտորի ետևից, բայց մինչև կգնար դեպի դուռը, գնացքը շարժվեց:

Պառավը մնաց շվարած.

- Վա՛յ, հիմա ի՞նչ պատասխան տամ տղիս:

Ու մինչև մյուս կայարանը նա ձեռքերը խփում էր ծնկներին ու մտածում:

- Վա՛յ, Ջեկո ջա՛ն, քեզ պահեցի, որ Անիում կորցնեմ, վա՛յ Ջեկո ջա՛ն:

Այս դարձվածները փոխարինի՛ր մեկ բառով.

ձայն ծպտուն չհանել

իրավունք տալ

վնաս տալ

Ո՞վ է պատմում այս պատմությունը. ճիշտ պատասխանն ընդգծի՛ր.

ա. պառավը

բ. ուղեկցորդը

գ. ճանապարհորդներից մեկը

Գրի՛ր պատասխանդ հաստատող նախադասությունը:

Ինչո՞վ էին ճանապարհորդում. ճիշտ պատասխանն ընդգծի՛ր.

- ա. ավտոբուսով*
- բ. գնացքով*
- գ. ինքնաթիռով*

Պատմվածքից դո՛ւրս գրի՛ր պատասխանը հաստատող տողը :

Ի՞նչ էր Ջեկոն. ճիշտ պատասխանն ընդգծի՛ր.

- ա. կատու*
- բ. սև շուն*
- գ. սպիտակ շուն*

*Պատմվածքից դո՛ւրս գրի՛ր պատասխանը հաստատող նախադասու-
թյունը :*

Նկարագրի՛ր Ջեկոյին:

Ինչպե՞ս կվերնագրես պատմվածքի 1-ին մասը:

ՃԱՆԱՊԱՐԸՈՐԴ ՋԵԿՈՆ

(2-րդ մաս)

Էսպես հասանք մյուս կայարանը. հազիվ գնացքը կանգնել էր, մեկ էլ պառավի շունը՝ լեզուն հանած վազեվազ ընկավ վագոնը և բռավ պառավի գոգը: Ճամփորդները զարմանքից վեր կացան:

- Ա՛, եկավ, եկավ, շունը եկավ,- ձայն տվին իրար ու հավաքվեցին շան գլխին:

Աղմուկի վրա կոնդուկտորը նորից երևաց:

- Էդ որտեղի՞ց եկավ,- զարմացավ նա:

Մեկը քե՛

- Չե՛ք տեսնում ո՞նց է հեռում. գնացքի ետևից վազել է, էլի՛:

Բոլորը զարմացան, քե ինչպես է մի կայարանից մյուսը վազել այս պատիկ շունը, ինչպես շունչը չի կտրել... Բայց ինչ կասես, որ եկել էր: Բոլորից շատ զարմացել էր պառավը: Նա ուրախությամբ շանը սեղմում էր կրծքին:

- Ջեկո՛ ջա՛ն, Ջեկո՛...

Իսկ Ջեկոն ետևի ոտներով կանգնած էր նրա գոգին, առջևի ոտները դնում էր նրա կրծքին և ուզում էր նրա երեսը լիզել, բայց երեսին չհասնելով՝ լիզում էր ձեռքերը:

Բոլորս ծիծաղում էինք, ուրախանում, իսկ կոնդուկտորը նորից կպավ պառավին, քե՛ կամ պիտի իջնես, կամ շանդ կթողնես կայարանում...

Պառավը նորից պինդ գրկեց շանը, որ կոնդուկտորը չտանի. խնդրեց, որ բողնի: Բայց կոնդուկտորը էլի լսել չուզեց և շանը քաշեց իր կողմը:

- Ես իրավունք չունեմ վագոնում շուն բողնել. ինձ պաշտոնից դուրս կանեն:

Ու նորից շանը կլանչեցնելով տարավ դրեց պլատֆորմի վրա և վագոնի դուռը փակեց:

Այս անգամ պառավը լաց եղավ, իսկ ես, գլուխս վագոնի լուսամտուտից հանած, նայում էի՝ տեսնեի շունն ինչ է անելու:

Երբ գնացքը շարժվեց, Ջեկոն սկզբում շշմած, պոչը ետևի ոտների արանքը կոխած, նայեց շարժվող վագոններին, ապա սկսեց վազել գնացքի կողքով: Գնացքն արագացրեց ընթացքը, Ջեկոն նույնպես, նա վագոն էր՝ գլուխն ուտերին դրած, այնպես, ինչպես նապաստակն է վագոն. ցատկելով, բռչելով... Վազեց, վազեց, մեկ էլ՝ քիչ՛, բռավ վերջին վագոնի սանդուղքի վրա ու նստեց լեզուն հանած:

Ուրախությամբ ուզեցի մյուս ճամփորդներին պատմել Ջեկոյի ճարակության մասին և ցույց տալ նրա տեղը, բայց մտածեցի, որ դա կոնդուկտորի ականջը կընկնի, չի բողնի: Լավ էր, որ ուրիշ ճամփորդ չէր նկատել, և նա մնաց այսպես մինչև մյուս կայարանը:

Երբ հասանք մյուս կայարանը, Ջեկոն նորից եկավ պառավի գոգն ընկավ:

Նորից ծիծաղ, ուրախություն: Պառավը համբուրում էր Ջեկոյին ու ծիծաղում մյուսների հետ:

Եկավ կոնդուկտորն էլ, ուզեց բարկանալ, բայց իմանալով բանն ինչպես է եղել, ինքն էլ սկսեց ծիծաղել:

- Դե որ էդպես է, նորից գամբյուղը դի՛ր, մայրիկ: Միևնույն է, դա՛ արդեն սովորել է առանց տոմսի ճամփորդել...

Ջեկոն, կարծես կոնդուկտորի խոսքերը հասկանալով, ինքը բռավ մտավ գամբյուղը: Պառավը կափարիչը վրա բերեց, նորից ոտը դրեց վրան և փեշերով ծածկեց:

Ջեկոն հիմա հանգիստ էր. ո՛չ ճանկոտում էր գամբյուղը, ո՛չ էլ հաչում:

Այդպես էլ հասանք Երևան:

խնամքով	- հոգատարությամբ
առհասարակ	- սովորաբար, ընդհանրապես, համարյա միշտ
կուպե	- վագոնի խցիկ
կոնդուկտոր	- գնացքում ուղեկցորդ
իրեն կորցրած	- շփոթված, մոլորված, նաև՝ կատաղած
բանք	- ըստ Ջորջանի՝ ծաղկածև կապված ժապավեն
սաստել	- արգելել, զսպել, սպառնալ
իրենն ասել	- պնդել, համառել, իր ասածից չհրաժարվել
պլատֆորմ	- գնացքը կանգնելու տեղին կից տարածություն, որտեղից գնացք են նստում

Փոխարինի՛ր մեկ բառով:

ձայն տալ _____

ականջն ընկնել _____

(կափարիչք) վրա բերել _____

Պատմի՛ր պատավի մասին:

Պատմի՛ր գնացքի ուղեկցորդի մասին :

Մեղադրի՛ր գնացքի ուղեկցորդին:

Արդարացրո՛ւ գնացքի ուղեկցորդին:

Պատմի՛ր Ձեկոյի մասին:

Հարցաթուղթի համար: _____

Քո կարծիքով ինչպիսի՞ն էին մյուս ուղևորները, ինչո՞ւ ես այդպես կարծում:

Ձեկոն, գլուխ գովելով, պատմում է իր ճանապարհորդության մասին. գրի՛ր նրա պատմածը:

Ի՛նքն ձեռնարկը այս էջը:

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՍՏԱՆՍԻՆԻ
ՄԻՋՊԵՏԻՏՈՒԹՅԱՆ
ԿՈՆՎԵՐՍԻՅԱՆ ԿՈՆԿՐԵՏԻ ՄԱՍԻՆ

— Գրական աշխատանք —

Գրական աշխատանքի
ստեղծմանը և զարգացմանը
հարմար պայմաններ
տրամադրված են:
Գրական աշխատանքի
հարմար պայմաններ
տրամադրված են:
Գրական աշխատանքի
հարմար պայմաններ
տրամադրված են:
Գրական աշխատանքի
հարմար պայմաններ
տրամադրված են:
Գրական աշխատանքի
հարմար պայմաններ
տրամադրված են:

Գրական աշխատանքի հարմար պայմաններ տրամադրված են:

ԱՄՌԱՆ ԳԻՃԵՐ

(հատված)

Վահագն Դավթյան

Գիշեր է, լուսնյակ ու լույս
Ծղրիդը արծաթ է մանում,
Տերևը դողում է քամուց
Եվ աստղին աչքով է անում,
Իմ գյուղը վրան է առել
Կապույտն ու խշշոցը բարդու,
Իսկ հովը տանիքից տանիք
Հայրենի ու տաղիկ է տանում:

հայրենի - բանաստեղծության տեսակ

Գրի՛ր բաց թողնված բառերը.

Գիշեր է, _____ ու լույս: (6 ձևում):

Ծորիղը _____ է մանում:

Տերևը _____ է քամուց:

Եվ աստղին _____:

Իմ գյուղը վրան է առել _____ ու _____ բարդու,

Իսկ հովը տանիքից տանիք _____ ու _____ է տանում:

Ինչպե՞ս ես հասկանում.

Իմ գյուղը վրան է առել

Կապույտն ու խշշոցը բարդու:

Իսկ հովը տանիքից տանիք

Հայրենն ու տաղիկ է տանում:

Քո կարծիքով ո՞ր տողերում է ամառը ավելի լավ երևում:

Ի՛նքդ նկարագրիր ամռան գիշեր:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Կարավ	մշակումը՝ Արուսյակ	3
Կարավի երգը	մշակումը՝ Հ. Թումանյանի	6
Վարդը	Գյոթե	9
Աղբյուրը	Հ. Թումանյան	12
Աղվեսի բաղնիքը	Ս. Օրբելյան	16
Վագրի վրա մոնչացող տղան	Դ. Բխտբ	20
Խելոքն ու հիմարը	Հ. Թումանյան	26
Բարեկենդանը	Հ. Թումանյան	32
Անբան Հուսին	Հ. Թումանյան	37
Ծիծեռնակին	Ա. Խնկոյան	42
Գարնանամուտ	Հ. Սահյան	45
Տերն ու ծառան /1-ին մաս/	Հ. Թումանյան	49
Տերն ու ծառան /2-րդ մաս/	Հ. Թումանյան	53
Գարնան առավոտ	Հ. Թումանյան	58
Խոսող ձուկը /1-ին մաս/	Հ. Թումանյան	61
Խոսող ձուկը /2-րդ մաս/	Հ. Թումանյան	65
Համբարձման առավոտը /հատված «Անուշ» պոեմից/	Հ. Թումանյան	70
Առավոտը	Վ. Դավթյան	72
Ճանապարհորդ Ջեկոն /1-ին մաս/	Ստ. Ջորյան	76
Ճանապարհորդ Ջեկոն /2-րդ մաս/	Ստ. Ջորյան	79
Ամառվա գիշերը գյուղում	Հ. Թումանյան	83
Ամռան գիշեր	Վ. Դավթյան	85

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ

«ՆՈՐ ԳՊՐՈՅ»

հրատարակչություն

1996թ. ԵՐԵՎԱՆ

Աիդա Թելմանի

Պետրոսյան

ՍԱՏԵՆԻԿ

Մայրենիի գիրք-տետր

3-րդ դասարանցու համար

2-րդ մաս

Խմբագիրներ՝

Մ. Սիմոնյան

Ա. Հովհաննիսյան

Գեղ. խմբագիր՝

Ս. Հովսեփյան

Նկարիչ՝

Շ. Շահիրյան

Տեխ. խմբագիր

և էջադրող՝

Ս. Սարատիկյան

Սրբագրիչ՝

Ա. Համբարձումյան

Ստորագրված է տպագրության 25.01.1996թ.: Չափաը 60x90^{1/8}:

Տպագրությունը՝ օֆսեթ: Ծավալը՝ 11 տպ. մամուլ: Տպարանակը՝ 50000:

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ

«ՆՈՐ ԳՊՐՈՅ»

հրատարակչություն

Երևան, Մպրտիճանների 73:

Տպագրված է «Հակոբ Մեղապարտ տպագրատուն» ԲԸ տպարանում:

Երևան 9, Տերյան 91:

ուզում է, հետք պսակվում, տանում իրենց տուն: Մի քանի ժամանակից ետք մի տասը-քսան քե-
ռը բամբակ է առնում տալիս կնկանը, քե՛ ես գնում եմ հեռու տեղեր առուտորի, դու էլ էս բամ-
բակը գզի, մանի, գամ տանեմ ծախսեմ, հարստանանք:

Անբան Հուռին է, իրեն համար մաստակ ծամելով ման է գալիս: Մի օր էլ գետի ափովն անց
կենալիս լսում է, որ գորտերը կռկռում են:

- Փեփե՛լ... Կեկե՛լ... Փեփե՛լ... Կեկե՛լ...

- Վո՛ւյ, աղջի Փեփե՛լ, Կեկե՛լ, - ձեն է տալի անբան Հուռին, - որ բամբակը բերեմ ձեզ տամ՝
կզզե՞ք...

- Բե՛ր, բե՛ր, բե՛ր...

Անբան Հուռին ուրախանում է: Գնում է բամբակը կրում բերում, ածում գետը:

- Դե գզեցեք, մանեցեք: Մի քանի օրից ետ գամ, մանածը կտանեմ, որ ծախսենք:

Գնում է, մի քանի օրից ետ է գալի:

Գորտերը էլի կռկռում են.

- Փեփե՛լ - Կեկե՛լ... Փեփե՛լ-Կեկե՛լ...

- Աղջի Փե՛փեյ, Կեկե՛լ, դե մանածը բերե՛ք:

Գորտերը շարունակում են կռկռալ, իսկ մանածը չեն բերում:

Հուռին մին էլ որ նայում է, աչքովն ընկնում է գետի ափերին ու քարերին փաթաթված կա-
նաչ մուռը:

- Վո՛ւյ, - ասում է, - քոռանամ ես, տե՛ս, համ գզել ու մանել են, համ խալիչա են գործել իրենց
համար:

Չեղը ճակատին է դնում ձեն տալի.

- Դե որ խալիչա եք գործել, մեր բամբակի փողը բերեք: Չեն է տալի ու ոտը փոխում է,
մտնում ջուրը: Հանկարծ ոտը առնում է մի կոշտ բանի: Հանում է տեսնում՝ մի կտոր ոսկի: Փե-
փելին ու Կեկելին շնորհակալություն է անում, ոսկու կտորը փեշը դնում, գալիս տուն: Մարդն էլ
առուտորի տեղերիցն է գալիս: Գալիս է տեսնում՝ իրենց քարերին մի մեծ ոսկու կտոր:

- Այ կնի՛կ, էս ի՞նչ ոսկի է:

Թե՛ քա չես ասիլ բամբակը Փեփելի ու Կեկելի վրա ծախսեցի. բամբակի փողն է:

Մարդը ո՛նց է ուրախանում, էնպես էլ դուք ուրախանաք: Չոքանչին հրավիրում է, ընծաներ
է տալի, գովում է, շնորհակալություն է անում, որ էնպես խելոք, շնորհքով, աշխատասեր աղջիկ
է մեծացրել: Բեֆ է սարքում. նստում են քեֆի:

Չոքանչը խորամանկ կին է լինում: Իմանում է, քե քանը ինչպես է պատահել. վախենում է
փեսեն էլի աղջկանը գործ հանձնի, ու գաղտնիքը բացվի: Բեֆի լավ ժամանակ մի բզեզ է ներս
մտնում ու բռնացնելով պտտվում սենյակում: Էս Չոքանչը վեր է կենում գլուխ է տալի բզեզին:
Ասում է.

- Բարով եկար, մորքուր ջան, ո՛նց ես. որտե՛ղ ես, էսքան ժամանակ չես երևում... Ախր բեզ
ո՞վ էր ասում էդքան բան անես, որ էդ օրն ընկնես...

Փեսեն մնում է զարմացած: Ասում է.

- Այ մե՛ր, խելագարվեցի՞ր, բեզ ի՞նչ պատահեց. էդ բզեզին էդ ի՞նչ ես անում- մորքո՞ւրս որն
է...

Չոքանչը քե. - Այ որդի, քեզանից ինչ քաքցնեմ, դու էլ իմ որդին ես: Չես ասիլ էս բզեզն իմ
մորքուրն է: Խեղճը շատ աշխատասեր կնիկ էր: Ամբողջ օրն աշխատում էր, շատ աշխատելուց
կուչ եկավ, պստիկացավ. էնքան պստիկացավ, որ դառավ բզեզ: Մեր ցեղն էսպես է: Շատ աշ-
խատասեր ենք: Բայց աշխատելուց պստիկանում, բզեզ ենք դառնում:

Էս որ փեսեն լսում է, վախից քիչ է մնում պռոշը ճաքի. էն է լինում որ էն, արգելում է Հուռին
ձեռն էլ բանի չտա, որ մորքուրի նման բզեզ չդառնա:

լիդր - ծանրություն չափ

մուռ - մամուռ

քարեր - պատին ամրացված տախտակ (դարակ)՝ վրան զանազան իրեր դնելու համար

ԱՄԱՌՎԱ ԳԻՃԵՐԸ ԳՅՈՒՂՈՒՄ

Հ.Թումանյան

Լուսնկա գիշեր,
Երկինքը պայծառ,
Անհամար աստղեր
Ցուցում են վառ:
Քնած է արդեն
Հովաի մեջ գյուղը,
Մքնած ու լուռ է
Գյուղացու հյուղը:
Հոգնած գյուղական
Ընտանիքն ահա
Մրահում, կալում,
Կամ կտրի վրա:
Երկնքի դիմաց
Գրկված են քնած,
Վերհից, ասես,
Ժպտում է Աստված:

հյուղ - *փոքրիկ, խղճուկ տնակ, խրճիթ*

